

מדינת ישראל

משרד הממשלה

מסד

יח"ש ב"ר, קנ"ה, מקלחות
אוטונומיה - קנ"ה

מסד 43/11

אוטונומיה - ו. אים

2. תיקנות

מכלול מקלחות (מסוף 70), צור לשלוח 'חיצה

במסגרת ב"ר (1988-1989), טבלאות 689 - 1273

10

תיק מס

מחלקה

שם תיק: יועץ ראש-הממשלה לענייני התישבות מ. דקל-
התישבות, בניה, חקלאות - אוטונומיה 1 - מי

מזהה פנימי

7468/11-ג

מזהה פריט 000wz60

כתובת 2-107-11-6-1

11/12/2017

תאריך הדפסה

המשרד הראשי

בית-אל
טלי 976904-5-6
ח.ד. 43

חסניסים

חברון
טל. 02-461623, 042836

כית לחם
טל. 02-742591

יריחו
טל. 02-722616

רמאללה
טל. 02-452747

שכם
טל. 053-72911, 71631

סול כרם
טלי 053-688703

ג'נין
טל. 048-43767

המינהל האזרחי איזור יהודה והשומרון

חממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

סימוכין 1-102/פא

תאריך 13.6.89

אל: מר.א. בבאי משנה למנהל ממ"י

הנדון: דג"ח פעילות יח' החממונה ביו"ש לתקופה 31/3/89-1/4/88

א. כללי

החממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי ביהודה ושומרון פועל באזור עפ"י צונים שהוצאו והם:

1. צו מס' 58 - נהול נכסים נטושים (רכוש הפרט)
2. צו מס' 59 - נהול נכסים ממשלתיים
3. צו מס' 569 - נהול מקרקעין מסויימים (מקום הרשאות)

ב. מבנה היחידה

1. יחידת החממונה פועלת באמצעות משרד ראשי (מטה) בבית-אל וכן שבעה משרדים נפחיים.
2. היחידה מונה ²⁹ עובדים ישראליים (+¹ תקנים פנויים) וכן 18 עובדים מקומיים (+עובד מוסעה).

ג. פעולות החממונה

1. נהול אדמות מדינה

- א. אתור נזהוי שטחים
- ב. החכרות והקצאות להתיישבות היהודית וצוה"ל
- ג. הפקעות לצרכי צבא
- ד. תפיסות לצרכי הצבא
- ה. הרשאות לחכנון ופיתוח
- ו. הרשאות לאזורי תעשייה
- ז. הקצאות לאזורי תעשייה
- ח. אתור שטחי מדינה ליעור
- ט. רשום זכויות של הכרזות והפקעות
- י. פקנה על אדמות מדינה וחסול פלישות באמצעות ובשתוף יח' הפיקוח.
- יא. אתור אדמות טרשיות לצרכי התיישבות, צה"ל נכנ'.. וביצוע הליך הכרזת החממונה בדבר היותן אדמות מדינה.
- יב. בצו חנוזי גג עם ההסדרות הציוניות כגוף מיישב באיו"ש.

2. נהול נכסי נפקדים

- א. אתור נזהוי נכסי נפקדים
- ב. השכרה והחכרה נכסי נפקדים
- ג. שחרור נכסי נפקדים
- ד. מקירת נכסי נפקדים ב"נאמנות"
- ה. חלוקת נכסי נפקדים ונוכחים

2/..

רצוי / אמצעי ה-15
10.000 - 100.000
50-100.000
15
100.000 - 300.000
100.000 - 300.000

המינהל האזרחי
איזור יהודה והשומרון
הממונה על תרכוש הנכס והממשלתי

המשרד הראשי

בית-אל
טל' 5-6-976904
ת.ד. 43

חסניסים

חברון

טל. 02-941623, 942836

כית לחם

טל. 02-742893

יריחו

טל. 02-932616

ירמאללח

טל. 02-932747

שכם

טל. 053-72511, 71631

סול כרם

טל' 053-688703

ג'נין

טל. 066-93747

- 2 -

3. נהול נכסי יהודים

הממונה מנהל את נכסי היהודים בשטח יו"ש אשר היו מוקנים לממונה על רכוש האויב בירדן.

ד. הרכב הקרקעות

שטח אזור יו"ש משתרע על כ-5.9 למיון דונם כאשר ב-1/3 מהשטח עבר הסדר מקרקעין והזכויות נרשמו בספרי המקרקעין ו-2/3 מהשטח לא נרשם בספרי המקרקעין, אך הזכויות נרשמו בספרי המסים.

מכלל השטח יו"ש מנהל הממונה כ-2 מיליון דונם מהם:

כ-800,000 דונם כאדמות מדינה בשטח מוסדר.

כ-1350,000 דונם כאדמות מדינה בשטח בלתי-מוסדר.

כ-60,000 דונם כאדמות נפקדים בשטח מוסדר ובלתי-מוסדר.

כ-17,000 דונם כאדמות יהודים נפקדים בשטח מוסדר ובלתי-מוסדר.

ה. תקציב

1. תקציב היחידה לשנה זו הסתכם ב-669 מליון ש"ח.

2. הכנסות היחידה במשך השנה היו 5.8 מליון ש"ח, הכנסות מנכסי נפקדים ומדינה.

ו. סכום פעולות היחידה

1. במשך השנה טפל משרדנו ב-1724 עסקות מקרקעין בין מקומיים ביניהם 270 עסקות רשום ראשון, כן טפל משרדנו ב-126 עסקות מסים.

2. במשך השנה היו כ-170 תפיסות שונות לצרכים שונים.

3. קו חשמל, מים, טלפון וביוב טפלנו ב-355 מקרים כאלה.

4. משרדנו טפל ב-202 מקרים של הפקעות קרקע לצרכים שונים.

5. משרדנו טפל ב-24 מקרים של הכרזת קרקע כאדמת מדינה, בשטח של כ-12,000 דונם.

6. מחצבות - משרדנו מטפל בשני סוגי מחצבות:

א. מחצבות גדולות - ישנן 7 מחצבות כאלה באזור-שלהן. מחקנים מחוברים לשטח ומפיקים בכמויות גדולות - מופעלות ע"י ישראלים.

ב. מחצבות קטנות - אלה הן מחצבות ללא מחקנים המפיקות בעקר חומר מלוי, וההעמסה נעשית ע"י טרקטור או ידנית, ובדרך כלל מופעלות ע"י מקומיים.

7. נעשו 125 העברות דירות במסגרת מרשם ההרשאות וכן חנות אחת בקריית ארבע.

8. נחתמו 22 חוזים חקלאיים עם הסוכנות היהודית במסגרת הסכמי גג.

9. חודשו 5536 חוזים של נכסי נפקדים + מדינה.

10. נערכו 9 חוזים עם משרד הבטחון וכן 2 חוזים עם קמטיים אחרים בבית אל.

11. בוצעו 125 עסקות גדולות בהנהלת ממ"י, כמו"כ 92 עסקות מחוזיות, 74 הסכמי פיתוח, 100 תוכניות בניה ו-66 חוזי חכירה וכל זאת במסגרת טפול מח' העסקות עם המגזר היהודי.

המינהל האזרחי
איזור יהודה והשומרון
הממונה על הרכוש הנסוּס והממשלתי

המשרד הראשי

בית-אל
 טל' 976904-5-6
 ת.ד. 43

- 3 -

סימוכין _____

תאריך _____

ז. פקוח על האדמות

למנהא"ז יש יח' פקוח הכפופה למינהל האזרחי בבית אל, וכל פלישה או בניה בלתי חוקית או חריגה בעקר של מקומיים מועבר הספול ליח' הפקוח בתאום עם רע'ן חשית, יח' הפקוח שמקבלת את התלונה פועלת בתאום עם רכזי הנפות ע"מ לסלק את הפרולט, יחידת הפקוח מנוהלת ע"י קמיט פנים. היחידה לא מבצעת פיקוח על ההתישבות היהודית, דבר שמחבצע כיום בצורה לא מושלמת ע"י רשויות מקומיות, הרשויות המקומיות הישראליות מבצעות הפיקוח בהתאם לצרכיהם שלא תמיד מחיטב עם צרכי הממונה.

ח. ועדות

1. ועדת מכרזים מחוזית המטפלת בהחכרה/השכרה של נכסים פנויים.
2. ועדת חריגים - המטפלת בעניינים חריגים הנוגעים לישראלים.
3. ועדה מחוזית לעסקות - מטפלת בעסקות ישראלים בלבד.
4. ועדה לחכנון ובניה - נציגנו משחחף קבוע בוועדה הנ"ל, המטפלת ברשוי בחומי יו"ש לכל המגרזרים.
5. ועדה לרשוי מחצבות - מטפלת ברשוי מחצבות לכל המגרזרים.

הסניפים

חברון

טל. 02-481623, 042236

כיח לחם

טל. 02-742893

יריחו

טל. 02-922616

ימאללה

טל. 02-452747

שכם

טל. 053-72911, 71631

סול כרם

טל' 053-688703

ג'נין

טל. 068-93767

ב ב ר כ ה

מ. חייקה
 מ"מ הממונה

המינהל האזרחי
איזור יהודה והשומרון
 הממונה על חרכוש הנסו והממשלתי

המשרד הראשי

בית-אל
 ט' 6-5-976904
 ח.ד. 43

הסניפים

חברון
 טל. 02-961625, 962836

כיח לחם
 טל. 02-742595

יריחו
 טל. 02-922616

ירמאלח
 טל. 02-452747

שכם
 טל. 053-72911, 71631

טול כרם
 טל. 053-688703

ג'נין
 טל. 069-93767

- 3 -

סימוכין

תאריך

ד. פקוח על האדמות

למנהא"ז יש יח' פקוח הכפופה למינהל האזרחי בבית אל, וכל פלישה או בניה בלתי חוקית או חריגה בעקר של מקומיים מועבר הטפול ליח' הפקוח בתאום עם רע'ן חשית, יח' הפקוח שמקבלת את התלונה פועלת בתאום עם רכזי הנפות ע"מ לסלק את הפולס, יחידת הפקוח מנוהלת ע"י קמ"ט פנים. היחידה לא מבצעת פיקוח על ההתישבות היהודית, דבר שמתבצע כיום בצורה לא מושלמת ע"י רשויות מקומיות, הרשויות המקומיות הישראליות מבצעות הפיקוח בהתאם לצרכיהם שלא תמיד מחיטב עם צרכי הממונה.

ח. ועדות

1. ועדת מכרזים מחוזית המטפלת בהחכרה/השכרה של נכסים פנויים.
2. ועדת חריגים - המטפלת בעניינים חריגים הנוגעים לישראלים.
3. ועדה מחוזית לעסקות - מטפלת בעסקות ישראלים בלבד.
4. ועדה לתכנון ובניה - נציגנו משחתף קבוע בוועדה הנ"ל, המטפלת ברשוי בחומי יו"ש לכל המגרזרים.
5. ועדה לרשוי מחצבות - מטפלת ברשוי מחצבות לכל המגרזרים.

ב ב ר כ ה

מ. חייקה
 מ"מ הממונה

9.00-13.30: קהל, שעות קבלה, 958110, 02-958910/11/079, 70' בית-מל, 33

אל: רע"נ תשתי

הממונה

ס / הממונה

א. בעו"ר

מוטי מנחין

אֶרֶץ אֱלֹהֵי אֲרִישׁ

25 3/4 1/2 1/2

דו"ח הכרזות אדמות מדינה בשנת 1990

1.	2 הכרזות אדמות מדינה בנפת תברון	2,354 דונם
2.	3 הכרזות אדמות מדינה בנפת בית-לחם	102,338 דונם
3.	3 הכרזות אדמות מדינה בנפת שכם	1,115 דונם
4.	2 הכרזות אדמות מדינה בנפת טול-כרם	3,340 דונם
5.	2 הכרזות אדמות מדינה בנפת ראמאללה	240 דונם
סה"כ 12 הכרזות בשנת 1990 :		109,387 דונם

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ח"ד 43 ביה-אל, טל' 958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 09.00-13.30

דו"ח הכרזות אדמות מדינה בשנת 1991

1.	4 הכרזות אדמות מדינה בנפת חברון	2,202 דונם
2.	6 הכרזות אדמות מדינה בנפת טול-כרם	974 דונם
3.	6 הכרזות אדמות מדינה בנפת ראמאללה	1,700 דונם
4.	4 הכרזות אדמות מדינה בנפת בית-לחם	235 דונם
סה"כ 20 הכרזות בשנת 1991 :		7,251 דונם
סה"כ 331 הכרזות אדמות מדינה משנת 79-91 :		533,166 דונם

מצ"ל כל ההכרזות משנת 79-91.

מנכ"ל

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ת"ד 43 בית-אל, טל' 958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 09.00-13.30

1991

26 במרץ
(3-557)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	ג-03	ריחן א'	03.03.81	1,000	ג'נין
2	ג-03	גוש ריחן	30.06.82	1,500	ג'נין
3	ג-03	אתר בריכת - ריחן	28.01.88	875	ג'נין
4	ג-04	דותן - סנור	01.07.79	800	ג'נין
5	ג-07	ריחן ב'	02.10.79	2,800	ג'נין
6	ג-07	חיננית	19.02.81	1,000	ג'נין
7	ג-07	חיננית הרחבה	03.11.85	2,500	ג'נין
8	ג-08	ריחן ג' שקד	15.12.82	1,600	ג'נין
9	ג-09	שלח שדמות מחולה	22.06.81	2,600	ג'נין
10	ג-11	ריחן ה' - גוש ריחן	18.09.80	700	ג'נין
11	ג-11	ריחן ה' - גוש ריחן	04.12.82	50	ג'נין
12	ג-12	תרצה עירית	30.06.81	745	ג'נין
13	ג-15	בית הגן	01.04.82	100	ג'נין
14	ג-15	נחל גן	30.06.82	3,000	ג'נין
15	ג-16	חרמ"ש	20.07.82	1,700	ג'נין
16	ג-17	ג'בל טמון	11.04.82	5,000	ג'נין
17	ג-18	סנור ב'	26.06.83	1,000	ג'נין
18	ג-22	איתור ערבונה	15.02.87	700	ג'נין
19	ג-34	ואדי פרעה	16.11.87	19,000	ג'נין

19 סה"כ הכרזות בנפת ג'נין משנת 1979 - 1.1.1990

28,670 דונם.

טל

תברון 88-381836 שכם 883-71611 בית-לחם 02-742593 יריחו 02-922616 רמאללה 02-956747 טול-כרם 883-681788 ג'נין 88-381836

המינהל האזרחי אזור יהודה ושומרון הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43, בית-אל, טל' 02-958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 9.00-13.30

1991 26 במרץ
(3-558)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם הישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	י-02	ורד יריחו	01.07.80	484	יריחו
2	י-02	ורד יריחו	14.01.81	900	יריחו
3	י-02	ורד יריחו	23.04.81	200	יריחו
4	י-02	ורד יריחו	18.02.82	350	יריחו
5	י-04	אלמוג	31.03.81	800	יריחו
6	י-07	נערו	09.03.80	60	יריחו
7	י-08	מצפה יריחו	14.01.83	2,000	יריחו
8	י-09	נעמה	24.11.80	33,000	יריחו
9	י-10	בית הערבה	25.07.79	560	יריחו
10	י-10	אלמוג ג'	13.02.81	1,500	יריחו
11	י-10	אלמוג ג'	28.04.81	3,000	יריחו
12	י-12	בית הערבה ב' - מול נבו	19.05.81	5,800	יריחו

12 סה"כ הכרזות בנפת יריחו משנת 1979 - 1.1.1990

48,654 דונם.

תברון 88-383214 שכם 883-71671 בית-לחם 02-742593 יריחו 02-922616 רמאללה 02-956747 סול-כרם 883-641788 ג'נין 88-383214

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 בית-אל, סל' 958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 09.00-13.30

1991 28 במרץ
(3-559)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	01-ב	מבוא אדומים	22.02.80	958	בית-לחם
2	01-ב	מבוא אדומים	11.08.82	3,000	בית-לחם
3	01-ב	מבוא אדומים	11.08.82	5,500	בית-לחם
4	01-ב	מבוא אדומים	01.05.83	700	בית-לחם
5	02-ב	תקוע	08.01.80	109	בית-לחם
6	02-ב	תקוע	28.02.80	958	בית-לחם
7	02-ב	תקוע	05.06.84	2,000	בית-לחם
8	02-ב	תקוע	12.08.84	1,000	בית-לחם
9	02-ב	תקוע	27.05.85	160	בית-לחם
10	03-ב	מגדל עוז	08.12.80	200	בית-לחם
11	03-ב	מגדל עוז	06.04.83	350	בית-לחם
12	05-ב	אפרת	14.01.80	450	בית-לחם
13	05-ב	אפרת	16.09.80	1,800	בית-לחם
14	05-ב	אפרת	05.11.80	35	בית-לחם
15	05-ב	אפרת	26.12.80	35	בית-לחם
16	05-ב	אפרת	18.02.82	100	בית-לחם
17	05-ב	אפרת	07.03.82	30	בית-לחם
18	05-ב	אפרת	14.04.85	10	בית-לחם
19	05-ב	אפרת	20.05.86	58	בית-לחם
20	05-ב	אפרת	20.10.87	130	בית-לחם
21	10-ב	גוש עציון	03.12.80	2,350	בית-לחם

חברון 883-367229 883-367229 שכם 883-742593 02-742593 בית-לחם 02-922616 02-922616 יריחו 02-956747 02-956747 רמאללה 883-681783 883-681783 טול-כרם 883-583014 883-583014 ג'נין 883-583014 883-583014

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

פ"ד 3, ב"ח-אל, טל' 02-958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 09:00-13:30

1991

31 במרץ
(3-563)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	ט-01	קרני שומרון	11.05.81	1,800	טול-כרם
2	ט-01	קרני שומרון	11.11.81	850	טול-כרם
3	ט-01	קרני שומרון	31.01.82	1,500	טול-כרם
4	ט-01	קרני שומרון	22.06.86	100	טול-כרם
5	ט-01	קרני שומרון	15.01.83	700	טול-כרם
6	ט-01	קרני שומרון	04.04.87	500	טול-כרם
7	ט-01	קרני שומרון	19.10.89	137	טול-כרם
8	ט-01	קרני שומרון	21.06.89	21	טול-כרם
9	ט-02	קרני שומרון ב'	18.04.80	300	טול-כרם
10	ט-02	קרני שומרון ב'	23.06.87	700	טול-כרם
11	ט-02	קרני שומרון ב'	22.07.87	100	טול-כרם
12	ט-03	יוסיפה יקיר	28.02.80	3,200	טול-כרם
13	ט-03	נופים	13.08.82	2,800	טול-כרם
14	ט-03	נופים	04.08.82	3,200	טול-כרם
15	ט-03	נופים	04.08.82	4,000	טול-כרם
16	ט-04	סלעית	10.02.80	30	טול-כרם
17	ט-05	אלקנה	25.02.80	445	טול-כרם
18	ט-05	אלקנה	17.03.81	1,740	טול-כרם
19	ט-05	אלקנה	31.05.83	100	טול-כרם
20	ט-26	אלקנה נחלים	15.02.82	200	טול-כרם
21	ט-07	קדומים	25.06.80	101	טול-כרם

חברון 833-381236 שכם 833-71931 בית-לחם 02-742593 יריחו 02-922616 רמאללה 02-956747 טול-כרם 833-891788 ג'נין 86-383266

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ח-ד 43 בית-אל, טל' 958910/11/079 פקס' 958110 שעות קבלת קהל: 09:00-13:30

- 2 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם הישוב	תאריך ההכרזה	שטח ההכרזה	שם הנפה
22	ט-07	קדומים	21.11.80	450	טול-כרם
23	ט-07	קדומים	20.06.83	100	טול-כרם
24	ט-07	קדומים	13.09.83	420	טול-כרם
25	ט-07	קדומים	21.02.84	26	טול-כרם
26	ט-07	קדומים	11.04.84	600	טול-כרם
27	ט-07	קדומים	21.03.85	92	טול-כרם
28	ט-07	קדומים	01.09.86	1,800	טול-כרם
29	ט-07	קדומים	17.05.89	20	טול-כרם
30	ט-07	קדומים	08.06.89	9	טול-כרם
31	ט-07	קדומים	28.08.89	80	טול-כרם
32	ט-08	אריאל	05.06.80	1,000	טול-כרם
33	ט-08	אריאל	26.12.80	200	טול-כרם
34	ט-08	אריאל	05.01.81	1,200	טול-כרם
35	ט-08	אריאל	13.01.81	4,200	טול-כרם
36	ט-08	אריאל	02.02.81	1,700	טול-כרם
37	ט-08	אריאל	25.06.81	70	טול-כרם
38	ט-08	אריאל	22.06.86	600	טול-כרם
39	ט-08	אריאל	17.02.87	700	טול-כרם
40	ט-08	אריאל	26.06.87	1,500	טול-כרם
41	ט-09	תפוח	25.01.80	297	טול-כרם
42	ט-09	תפוח מערב	11.06.87	500	טול-כרם
43	ט-10	אלפי מנשה	28.02.80	1,500	טול-כרם
44	ט-10	צוותא	10.08.87	250	טול-כרם
45	ט-10	גבעת טל	06.05.88	649	טול-כרם

המינהל האזרחי אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 ביה-אל, טלי 99/079, 02-958910/11, מקסי 958110, שעות קבלת קהל: 09.00-13.30

- 3 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
46	ט-12	קרני שומרון ב'	28.08.80	600	טול-כרם
47	ט-12	קרני שומרון ב'	13.07.83	300	טול-כרם
48	ט-13	עמנואל	15.04.82	1,608	טול-כרם
49	ט-13	עמנואל	18.01.83	4,000	טול-כרם
50	ט-13	עמנואל	04.05.83	500	טול-כרם
51	ט-13	עמנואל	13.04.83	300	טול-כרם
52	ט-13	עמנואל	02.04.84	3,000	טול-כרם
53	ט-14	יועזר	21.02.82	1,200	טול-כרם
54	ט-16	בית אריה ג'	05.05.82	1,000	טול-כרם
55	ט-16	בית אריה ג'	16.08.82	2,200	טול-כרם
56	ט-18	עינב שבי שומרון ב'	03.03.81	1,400	טול-כרם
57	ט-21	יקיר ב' יקיר לי	23.03.87	500	טול-כרם
58	ט-22	אתר קוצין	28.05.85	1,200	טול-כרם
59	ט-22	אתר קוצין	19.10.88	80	טול-כרם
60	ט-24	סלעית	23.02.83	10,000	טול-כרם
61	ט-25	בארקין ברכת-אל	21.10.83	900	טול-כרם
62	ט-26	אורנית	22.06.87	800	טול-כרם
63	ט-27	בני חסן	17.02.87	150	טול-כרם
64	ט-29	עירית	18.03.83	1,600	טול-כרם
65	ט-31	צופים	30.10.88	2,162	טול-כרם
66	ט-35	אבני חפץ	02.04.84	1,300	טול-כרם
67	ט-35	אבני חפץ ב'	30.10.85	700	טול-כרם
68	ט-35	אבני חפץ ג'	10.01.89	1,360	טול-כרם
69	ט-37	אלקנה ד'	10.01.86	1,000	טול-כרם

חברון 88-388233 883-726711 שכם 02-742593 בית-לחם 02-922616 יריחו 02-956747 ומאללה 883-688788 טול-כרם 88-383266 גנין 88-383266

המנהל האזרחי אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 ב"ח-אל, טל' 958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 9.00-13.30

- 4 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שם הנפה
70	ט-38	רבבה אלישמע	05.11.85	טול-כרם

סה"כ 70 הכרזות בשנת 79 - 1.1.1990 בנפת טול-כרם

~~78,507 דונם~~

• 80.207

תברון 88-381016 סכם 833-71631 בית-לחם 02-742593 יריחו 02-922616 רמאללה 02-956747 טול-כרם 833-891783 ג'נין 88-381016

ח"ד 43 ביה-אל, סלי' 958910/11/079, טענות קבלה קהל: 9.00-13.30

31 במרץ
(3-562)

תברון	סכום	בית-לחם	יריחו	רמאללה	סול-כרם	ג'נין
82-967623	853-71631	02-742593	02-922616	02-956747	853-688788	86-581016

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 בית-אל, טל' 958910/11/079 פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 13.30-9.00

- 2 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח ההכרזה	שם הנכס
22	ש-17	שבי שומרון א' - אזור תעשייה	09.07.81	70	שכם
23	ש-18	קציף - תפוח ב'	12.02.84	1,500	שכם
24	ש-18	קציף - תפוח ב'	28.07.82	800	שכם
25	ש-19	הר גריזים	06.01.81	600	שכם
26	ש-19	נחל ברכה	29.10.85	1,500	שכם
27	ש-19	נחל ברכה	10.06.87	1,200	שכם
28	ש-20	גבל סלמן - הר שלמה	26.01.82	600	שכם
29	ש-20	יצהר	01.05.86	700	שכם
30	ש-21	דיר שרף - כפר סאלם	28.01.82	81	שכם
31	ש-22	מגדלים	07.02.84	200	שכם

סה"כ 37 הכרזות בנפת שכם משנת 79 - 01.01.90

38,920 דונם
39,320

תברון שכם בית-לחם יריחו רמאללה טול-כרם ג'נין
88-383216 833-688788 02-956747 02-922616 02-742593 833-72871 88-387226

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ח"ד 43, בית-אל, סל' 99/11/02-958910, פקס' 958110, טעון קבלת קול: 13.30-9.00

1991 1 במרץ
(3-564)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם הישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנכח
1	ח-01	קרית ארבע	21.07.79	600	חברון
2	ח-01	קרית ארבע חרסינה	04.12.80	1,495	חברון
3	ח-01	קרית ארבע חרסינה	03.03.81	1,275	חברון
4	ח-01	קרית ארבע חרסינה	13.12.81	600	חברון
5	ח-01	קרית ארבי חרסינה	22.07.87	13	חברון
6	ח-02	מעון - כרמל	31.12.80	4,000	חברון
7	ח-02	מעון - כרמל	27.12.82	1,000	חברון
8	ח-02	מעון - כרמל	20.10.87	60	חברון
9	ח-03	זיף	12.06.88	349	חברון
10	ח-04	לוציפר	20.10.80	10	חברון
11	ח-04	לוציפר	01.04.81	3,200	חברון
12	ח-05	תלם מצפה ג'וברין	22.12.80	2,000	חברון
13	ח-06	מצפה לכיש	26.05.81	800	חברון
14	ח-06	נגוהות	26.08.82	3,800	חברון
15	ח-06	מצפה אמציה	16.01.83	700	חברון
16	ח-06	מצפה לכיש	24.04.83	1,500	חברון
17	ח-07	כנובה	06.03.83	3,500	חברון
18	ח-08	ח'רבת סוסיא	09.09.82	1,000	חברון
19	ח-08	ח'רבת סוסיא	05.10.82	500	חברון
20	ח-08	ח'רבת סוסיא	09.01.83	3,000	חברון
21	ח-08	ח'רבת סוסיא	29.05.83	600	חברון

חברון 82-867229 82-715711 02-742593 בית-לחם 02-922616 יריחו 02-956747 רמאללה 02-956747 סול-כרם 853-688788 ג'נין 86-383016

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ת"ד 43 בית-אל, טל' 02-958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 09.00-13.30

- 2 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח ההכרזה	שם הנכס
22	ח-08	ח'רבת סוסיא	20.08.84	750	חברון
23	ח-10	אשכולות מצפה להב	18.02.82	3,000	חברון
24	ח-10	אשכולות מצפה להב	26.08.82	6,500	חברון
25	ח-11	אדורה מצפה אמציה	21.03.82	2,000	חברון
26	ח-12	מצפה עדולם	26.01.83	1,600	חברון
27	ח-13	יקין מעלה חבר	07.05.82	3,300	חברון
28	ח-13	יקין מעלה חבר	17.12.87	950	חברון
29	ח-15	צורית	26.03.82	3,500	חברון
30	ח-18	מצפה עומר	12.09.82	6,000	חברון
31	ח-18	מצפה עומר	11.04.83	700	חברון
32	ח-18	מצפה עומר	24.07.85	6,000	חברון
33	ח-19	כנוב	21.01.83	3,500	חברון
34	ח-20	מצפה זנוח	28.12.82	4,000	חברון
35	ח-21	ג'בל סינדיס	13.01.83	250	חברון
36	ח-21	איתור מדרום הר חברון	06.04.83	400	חברון
37	ח-21	חג'י	08.01.86	250	חברון
38	ח-21	חג'י	18.02.87	550	חברון
39	ח-22	ג'בע הר חברון	16.02.83	1,000	חברון
40	ח-23	ח'רבת זנוחא	25.08.85	395	חברון
41	ח-24	גוש תלם	05.09.83	700	חברון
42	ח-24	גוש תלם	23.09.83	3,000	חברון
43	ח-24	גוש תלם	29.08.84	700	חברון
44	ח-25	נגיד	24.04.83	80	חברון
45	ח-25	כוכבא ב'	02.09.84	290	חברון

חברון 82-967229 833-716311 סכם 02-742593 בית-לחם 02-922616 יריחו 02-956747 רמאללה 833-6881783 סול-כרם 86-583016 ג'נין

המינהל האזרחי - אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 בית-אל, טל' 958910/11/079 פקס' 958110 שעות קבלת קהל: 09:00-13:30

- 3 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
46	ה-25	כרמי צור	07.03.85	52	חברון
47	ה-26	איתור ליבנה	01.07.83	4,500	חברון
48	ה-27	דיר רזח	07.08.83	800	חברון
49	ה-28	דורית עותניאל	01.07.83	200	חברון
50	ה-29	מיצד	29.02.84	1,100	חברון
51	ה-29	מיצד	09.08.84	600	חברון
52	ה-29	מיצד	10.01.86	500	חברון
53	ה-30	תל-רומידה	16.11.84	1,000	חברון
54	ה-31	איתור לבונה	23.11.83	600	חברון
55	ה-32	גוש תלם	11.09.83	4,000	חברון
56	ה-33	מתחם מעון ביהודה	04.01.84	1,300	חברון
57	ה-34	שמעה	10.01.89	1,349	חברון
58	ה-35	ראס יצחק	11.01.84	1,600	חברון
59	ה-36	דרום הר חברון	30.10.85	1,500	חברון
60	ה-37	אדוריים	28.06.87	1,500	חברון

סה"כ 60 הכרזות בשנת 79 - 1.1.1990 בנפת חברון

100,018 דונם
100.063

חברון שכם בית-לחם יריחו רמאללה טול-כרם ג'נין
883-72671 883-72671 02-742593 02-922616 02-956747 883-688788 883-688788

המינהל האזרחי אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ת"ד 43 בית-אל, טל' 958910/11/079, פקס' 958110, טעוה קבלת קהל: 13.30-9.00

1991 1 במרץ
(3-565)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה - 1979 - 1/1/1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם הישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנכח
1	ר-01	גבעון	25.06.80	600	ראמאללה
2	ר-01	גבעון	05.11.80	150	ראמאללה
3	ר-01	גבעון	12.01.83	30	ראמאללה
4	ר-02	רימונים	17.03.82	2,500	ראמאללה
5	ר-04	לבונה בית אריה	29.07.80	500	ראמאללה
6	ר-04	לבונה בית אריה	27.03.81	110	ראמאללה
7	ר-04	לבונה בית אריה	27.03.81	240	ראמאללה
8	ר-04	לבונה בית אריה	26.05.81	180	ראמאללה
9	ר-05	חשמונאים	23.02.88	300	ראמאללה
10	ר-05	חשמונאים	23.02.88	1,700	ראמאללה
11	ר-06	כוכב השחר	29.07.80	850	ראמאללה
12	ר-06	כוכב השחר	22.10.81	16,000	ראמאללה
13	ר-08	נוה צוף חלמיש	16.07.79	691	ראמאללה
14	ר-08	נוה צוף חלמיש	29.07.80	63	ראמאללה
15	ר-08	נוה צוף חלמיש	01.12.80	40	ראמאללה
16	ר-08	נוה צוף חלמיש	09.03.81	500	ראמאללה
17	ר-08	נוה צוף חלמיש	10.06.81	400	ראמאללה
18	ר-08	נוה צוף חלמיש	30.03.83	800	ראמאללה
19	ר-08	נוה צוף חלמיש	05.06.83	1,700	ראמאללה
20	ר-08	נוה צוף חלמיש	23.06.83	350	ראמאללה
21	ר-08	נוה צוף חלמיש	03.01.84	8	ראמאללה

חברון 82-726711 883-726711 שכס 02-742593 בית-לחם 02-922616 יריחו 02-956747 ראמאללה 02-956747 טול-כרם 883-691788 ג'נין 88-383266

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

חיד 43 ביה-אל, סלי 99/079/11/02-958910, פקסי 958110, שעות קבלה: 09.00-13.30

- 2 -

מס' סידורי	מס' חתיק	שם היישוב	תאריך החכרה	שטח החכרה	שם הנפה
22	ר-09	בית חורון	05.10.80	200	ראמאללה
23	ר-09	בית חורון	18.03.81	100	ראמאללה
24	ר-09	בית חורון	22.10.83	581	ראמאללה
25	ר-11	מתתיהו ג' אור שמח	22.10.83	1,200	ראמאללה
26	ר-12	נילי - נעלה	02.03.81	2,035	ראמאללה
27	ר-12	נילי - נעלה	19.10.84	1,500	ראמאללה
28	ר-13	גבעת חדשה	02.01.79	85	ראמאללה
29	ר-13	גבעת חדשה	18.11.80	60	ראמאללה
30	ר-13	גבעת חדשה	18.11.80	120	ראמאללה
31	ר-13	גבעת חדשה	31.08.81	40	ראמאללה
32	ר-13	גבעת חדשה	19.01.82	35	ראמאללה
33	ר-13	גבעת חדשה	09.09.82	17	ראמאללה
34	ר-14	כפר אדומים	23.10.79	800	ראמאללה
35	ר-14	כפר אדומים	25.02.80	8,000	ראמאללה
36	ר-14	כפר אדומים	06.08.81	300	ראמאללה
37	ר-15	גבעת הר-אדר	09.09.82	200	ראמאללה
38	ר-15	גבעת הר אדר	27.10.86	593	ראמאללה
39	ר-16	מעלה אדומים	19.02.81	1,500	ראמאללה
40	ר-19	מכמש	27.11.80	1,000	ראמאללה
41	ר-19	מכמש	02.12.81	600	ראמאללה
42	ר-21	ג'מלה	03.04.83	400	ראמאללה
43	ר-22	גוש מודיעין בית סירא	21.09.89	150	ראמאללה
44	ר-22	גוש מודיעין כפר צפא	21.09.89	610	ראמאללה
45	ר-24	ענתות	08.07.81	1,000	ראמאללה

ת"ד 43 בית-אל, סל' 958910/11/079, 958110 שעות קבלת קהל: 9.00-13.30

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך החכירה	שטח בדונם	שם הנפה
46	ר-24	ענתות	25.01.82	500	ראמאללה
47	ר-24	ענתות	21.07.82	120	ראמאללה
48	ר-25	כפר עקב שכ' לוין	04.08.82	1,600	ראמאללה
49	ר-26	עופרים בית אריה ב'	11.01.82	800	ראמאללה
50	ר-26	עופרים בית אריה ב'	13.08.82	3,000	ראמאללה
51	ר-27	עופרים בית אריה ב'	16.11.84	1,380	ראמאללה
52	ר-28	ג'בל מוקטס	06.04.82	1,000	ראמאללה
53	ר-29	שוקבה שבתיו	13.08.82	1,500	ראמאללה
54	ר-31	נבי סמואל	26.01.81	350	ראמאללה
55	ר-37	נבי ענר טלמון	03.07.83	1,300	ראמאללה
56	ר-37	נבי ענר טלמון	23.05.84	1,300	ראמאללה
57	ר-37	נבי ענר טלמון	28.08.89	744	ראמאללה
58	ר-38	בית עלמון ירושלים	23.06.83	250	ראמאללה
59	ר-39	עין קניא דולב	24.04.83	600	ראמאללה
60	ר-39	עין קניא דולב	24.04.83	1,000	ראמאללה
61	ר-39	עין קניא דולב	01.07.83	1,000	ראמאללה
62	ר-40	גרעין אדם	11.01.84	4,800	ראמאללה
63	ר-44	משעול	10.04.85	600	ראמאללה

סה"כ 63 הכרזות בשנת 79 - 1.1.1990 בנפת ראמאללה

70,682 דונם

המנהל האזרחי אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ח"ד 3, בית-אל, טל' 02-958910/11/079, פקס' 02-958110, שעות קבלת קהל: 09:00-13:30

991

28 במרץ
(3-560)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה בנפות בשנת 1990

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	ח-06	נגוהות	10.06.90	354	חברון
2	ח-18	איתור דרום הר-חברון	14.03.90	2,000	חברון
		סה"כ 2 הכרזות בנפת חברון		2,354	
1	ב-05	אפרת שלב ב'	09.01.90	218	בית-לחם
2	ב-05	אפרת שלב ב'	09.01.90	120	בית-לחם
3	ב-28	ערב רשיידה	04.04.90	102,000	בית-לחם
		סה"כ 3 הכרזות בנפת בי"ל		102,338	
1	ש-18	איתמר תל-חיים	30.08.90	15	שכם
2	ש-22	מגדלים	28.11.90	500	שכם
3	ש-22	מגדלים	28.11.90	600	שכם
		סה"כ 3 הכרזות בנפת שכם		1,115	
1	ט-40	קדומים מערב שומרון	29.01.90	940	טול-כרם
2	ט-41	חרבת קיס	01.10.90	2,400	טול-כרם
		סה"כ 2 הכרזות בנפת טו"כ		3,340	
1	ר-11	אור שמח	25.11.90	120	ראמאללה
2	ר-11	אור שמח	25.11.90	120	ראמאללה
		סה"כ 2 הכרזות בנפת ראמאללה		240	

סה"כ 12 הכרזות בשנת 1990.

108,272 דונם.

חברון 833-716311 833-716311 833-716311 833-716311 833-716311
בית-לחם 02-742593 02-742593 02-742593 02-742593 02-742593
יריחו 02-922616 02-922616 02-922616 02-922616 02-922616
ראמאללה 02-956747 02-956747 02-956747 02-956747 02-956747
טול-כרם 833-691788 833-691788 833-691788 833-691788 833-691788
ג'נין 88-583016 88-583016 88-583016 88-583016 88-583016

המינהל האזרחי אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

ח"ד 43 ב"ח-א, טל' 958910/11/079, פקס' 958110, שעות קבלת קהל: 9.00-13.30

1991

31 במרץ
(3-561)

דו"ח הכרזות אדמות מדינה בנפות בשנת 1991

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	שטח בדונם	שם הנפה
1	ח-13	כני חבר	17.03.91	1,300	חברון
2	ח-32	חלם מערב	09.01.91	552	חברון
3	ח-34	שמעה	01.01.91	600	חברון
4	ח-34	שמעה	01.01.91	750	חברון
		סה"כ 4 הכרזות בנפת חברון		2,202	
1	ט-05	אלקנה	27.02.91	120	טול-כרם
2	ט-05	אלקנה	27.02.91	28	טול-כרם
3	ט-05	אלקנה	27.02.91	20	טול-כרם
4	ט-32	לב השומרון	17.03.91	400	טול-כרם
5	ט-32	לב השומרון	17.03.91	356	טול-כרם
6	ט-32	לב השומרון	17.03.91	50	טול-כרם
		סה"כ 6 הכרזות בנפת טול-כרם		974	
1	ר-11	מתתיהו אור שמח	15.01.91	780	ראמאללה
2	ר-11	מתתיהו אור שמח	15.01.91	20	ראמאללה
3	ר-27	עופרים	07.01.91	200	ראמאללה
4	ר-27	עופרים	07.01.91	70	ראמאללה
5	ר-27	עופרים	07.01.91	70	ראמאללה
6	ר-41	רמת מודיעין	01.01.91	600	ראמאללה
		סה"כ 6 הכרזות בנפת ראמאללה		1,740	

המינהל האזרחי

אזור יהודה ושומרון

הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

הייד 43 ב"ח-אל, סלי 979/11/02-958910, סקסי 958110, שעות קבלת קהל: 13.30-9.00

- 2 -

מס' סידורי	מס' התיק	שם היישוב	תאריך ההכרזה	השטח בדונם	שם הנפה
1	05-ב	אפרת	14.03.91	732	בית-לחם
2	05-ב	אפרת	17.03.91	700	בית-לחם
3	17-ב	נווה דניאל	17.03.91	613	בית-לחם
4	17-ב	נווה דניאל	17.03.91	300	בית-לחם
		סה"כ 4 הכרזות בנפת בי"ל		2,335	

סה"כ 20 הכרזות בנפות עד 31.03.91

282,660 דונם

חברון 88-381225 שכם 853-71611 בית-לחם 02-742593 יריחו 02-922616 רמאללה 02-956747 טול-כרם 853-681788 ג'נין 88-381216

מס' סדר	מס' חיק	שם הנפה	סמ הכפר	ס ס ח		מס' בעלים	חפוז		הערות
				דונם	מטר		אין	אין	
1	1	ק"צ	טאה - ק"ס	957	295	165	X		יש נסחי הישוב
2	4	מ -	אורטאס	842824	589	158	X	X	יש דפוס מולקלות מחבל
3	2		אל - ז'רה	-----	-----				בתחום ישבה
4	3	רמאללה	אל - ז'רה	616	558	4	X	X	יש נסחי הישוב
5	5	"	אל - רם	530	434	221	X		יש נסחי הישוב
6	37	שכר	בארין	105	247		X	X	יש נסחי הישוב
7	36	רמאללה	ק"צ	-----	31	9	X		
8	8		היר נפול	-----	250	83	X		יש נסחי הישוב
9	-	חברון	בית - אללה	332529	958	302	X		יש חוקים מלכותיים / ק"צ
10	6	רמאללה	בית אללה	14265	217	53	X		יש נסחי הישוב
11	10	מ -	בית אליהם	341892	983	385	X		יש נסחי הישוב
12	1		בית חלילה	-----	-----				בתחום ישבה
13	7	ק"צ	בית זחם	-----	-----		X		
14	12	רמאללה	ביתאניה	-----	90	3	X	X	
15	11	ק"צ	בתיר	-----	429	56	X		
16	13	חברון	זבדה	278	1072	101	X	X	יש חוקים מלכותיים / ק"צ
17	14	רמאללה	ביתאניה	-----	40	17	X		יש נסחי הישוב
18	16	ג - ט	חבלה	642	766	1320	X	X	יש נסחי הישוב
19	17	חברון	חברון	-----	-----		X		
20	18	רמאללה	חילמה	260	930	450	X		
21	19	ה - ט	חירבת מסא	104	347	32	X		
22	20	יחון	יחון	-----	-----		X		
23	22	רמאללה	כפר יצחק	-----	-----				
24	23	מ -	כפר חלק	-----	-----		X		
25	26	ג - ט	כפר תולת	235	95	213	X		יש חוקים מלכותיים / ק"צ
26	21	רמאללה	לסרין	-----	-----				
27	27	מ -	גבי סמאל	767	534	138	X		יש נסחי הישוב
28	-	ק"צ	נחלין	225	887	14	X	X	יש חוקים מלכותיים / ק"צ
29	28	מ -	דצחיה	-----	-----		X		
30	29	רמאללה	דגתה	-----	-----		X		
31	24	חברון	דוריה	168	956	2	X	X	יש חוקים מלכותיים / ק"צ
32	30	רמאללה	קולאניה	-----	-----				
33	38	מ -	קטנה	667	101	2	X	X	יש נסחי הישוב
34	25	יחון	קלה	-----	-----		X		
35	31	רמאללה	קולאניה	35	853	82	X		
36	32	מ -	רמאללה	-----	-----		X		
37	33	מ -	הנאים	-----	-----		X		
38	34	שכר	שכר	-----	-----		X		

במסמך 5 עמודים

תת-ועדה בנושא מקרקעין.

(נזיר עבודה)

אולפניי
זיגל

רכישות מקרקעין באר"ש

רכישות מקרקעין באיו"ש

- היבטים משפטיים

סא"ל	אלכסנדר	רמתי
סרן	פיליפ	מנדלקר
לשכת	הי ועץ	המשפט
מפקדת	אזור	
ההדנה	והשומרון	

מבוא

1. המצב המשפטי הקיים באזור בענין רכישת מקרקעין ע"י זרים מעורר קושי בענין רכישת מקרקעין ע"י ישראלים ויהודים. ממילא מתבקשת השאלה באטר להסדירים הדרושים ותאפשרים על מנת להבטיח כי תתאפשר רכישת מקרקעין ע"י ישראלים ויהודים בתקופת האוטונומיה. כידוע, הושאר הדין שהיה קיים ב-6 ביוני 1967 פרט לאותם שינויים שהוחלו בתחיקת הבטחון. הרתיחסות שלהלן עוסקת, איפוא, בסקירת המצב המשפטי הקיים בחוק הירדני בתוספת תחיקת הבטחון.
- בהעדר טומחה לנכסי הדין הירדני אין סקירת הדין הירדני מתימרת להיות ממצה. יש איפוא, מקום להביא עובדה זו בחשבון ולדאוג לכך שבכל הסדר שיושג יהיה ניסוח הדברים כזה שלא יתיחס לחוק מסוים אלא יקבע הוראה שבפניה ייחשב כל חוק אחר כבטל.

המצב המשפטי הקיים

2. נראה כי דברי החקיקה הבאים שייכים לענייננו:
- (א) חוק השכרת ומכירת נכסי דלא ניידי לזרים, מס' 40 לשנת 1963. (תוקן בחוק מס' 12 לשנת 1966 ובחוק מס' 2 לשנת 1962) (להלן - חוק המקרקעין לזרים).
- (ב) חוק השמוש והחזקה (תצרוף) של האישיות המשפטית בנכסי דלא ניידי, מס' 61 לשנת 1953 (תוקן בחוק מס' 4 לשנת 1965) (להלן - חוק מקרקעי האישיות המשפטית).
- (ג) צו בדבר חוק השמוש והחזקה (תצרוף) של האישיות המשפטית בנכסי דלא ניידי (יהודה והשומרון) (מס' 419), תשל"א-1971 (להלן - צו מקרקעי האישיות המשפטית).
- (ד) צו בדבר עסקות במקרקעין (יהודה והשומרון) (מס' 25) תשכ"ז-1967 (להלן - צו עסקות במקרקעין).
- (ה) צו בדבר ביטול חוקי החרם נגד ישראל (יהודה והשומרון) (מס' 71), תשכ"ז-1967 (להלן - צו ביטול החרם).

3. חוק השכרת ומכירת נכסי דלא ניידי לזרים

- (א) חוק זה קובע מגבלות ואיסורים בענין שכירות, מכר וירושה של נדל"ן ע"י "אדם שאיננו ירדני". עיקרי המגבלות הם התנאות שכירות מקרקעין להקופה העולה על שלוש שנים באישור מועצת השרים, קרי: מפקד האזור והתנאות רכישת

זכויות בעלות במקרקעין (למעט בדרך ירושה) במילוי שווה של תנאים לגבי השימוש בהם כשעיקר התנאים הוא שהמקרקעין ישמשו לצורך מגוריו או נהול עסקיו של הבעלים או לצורך עיבוד על ידיהם.

בנוסף למגבלות האמורות קובע החוק שאן זרע מי "שנשא פעם אזרחות ירדנית או פלסטינאית ו ה ו א מ ט ק ו ר ע ר ב י" (ההדגשה של המחברים) או שהינו "ערבי" רשאי להיות בעלים של נדל"ן מחוץ לתחום העיריות. כל רכישה של מקרקעין שלא דרך ירושה ע"י מי שאינו ירדני ושהינו ערבי כפופה לאישור מועצת השרים, קרי: מפקד האזור.

פח א' ... רצ"ב תרגום החוק כנספח א'.

(ב) "ירדני" מוגדר בחוק הנתינות הירדנית, מס' 6 לשנת 1954 כאדם שקיבל את הנתינות הירדנית בהתאם לחוק זה. בין היתר, נקבע באותו חוק כי ייחשב כבעל נתינות ירדנית "כל מי שנשא נתינות פלסטינאית לפני 15 במאי 1948 ו שא י נ ו י ה ו ד י , ו תגורר..." (ההדגשה של המחברים).

חוק השימוש והחזקה (תצרוף) של האישיות המשפטית בנכסי דלא נרדני.

חוק זה קובע מגבלות בענין רכישה נדל"ן ע"י חברות חקלאיות, אגודות, חברות מסחריות, מוסדות צדקה ומועצות דתיות, הן כאלה שנוסדו בירדן והן כאלה שנוסדו בכל ארץ אחרת, כמפורט להלן:

(א) חברות חקלאיות "י ר ד נ י ו ת" רשאיות לרכוש מקרקעין בכל מקום (פרט לאזורים צבאיים או אזורים שהמשטלה הירדנית קבעה כי שליטת החברות בהן תהווה נזק), בתנאי שתתזכיר ייסודן נאמר כי "ב ע ל י ה י ה י ו א ז ר ח י מ י ר ד נ י ו ת" ומניותיה יהיו רשומות בשמות הבעלים (ההדגשה של המחברים).

(ב) אגודות, חברות מסחריות, מוסדות צדקה ומועצות דתיות שנוסדו בממלכה הירדנית ומקורם אינו מערכ זר כלשהו מחוץ לממלכה והם אינם קשורים אליו רשאים לרכוש באופן קופשי ב ת ח ו מ י ה ע ר י מ ו ה כ פ ר י מ "במידה הנחוצה לעבודתם ובתנאי שהשגת נכסים כאלה לא תהיה סתם לצורך הרכישה או למסחר". כן רשאים הגופים הנ"ל לרכוש מקרקעין מ ח ו י ל לתחומי הערים והכפרים באישור מועצת השרים ובהתאם לאינטרס הציבורי באם היעוד הינו כאמור לעיל.

(ג) חברות מסחריות, מוסדות צדקה ומועצות דתיות שנוסדו מ ח ו י ל לממלכה הירדנית רשאיות לרכוש מקרקעין ב א י ש ו ר מ ו ע צ ת ה ש ר י מ "במידה הנחוצה לעבודתם ובתנאי שהשגת נכסים כאלה לא תהיה "סתם לצורך הרכישה או למסחר".

תנאי נוסף לאישור רכישה מקרקעין מ ח ו י ל לתחומי הערים והכפרים הינו שהרכישה הינה "בהתאם לאינטרס הציבורי".

יצויין כי החוק אינו מתייחס לרכישה מקרקעין ע"י אגודות ח ק ל א ו י ו ר זרות ומטבנה החוק ותוכנו ניתן להסיק כי אלה אינן רשאיות כלל לרכוש מקרקעין.

(ד) לגבי כל הגופים המנויים בס"ק א-ג לעיל קובע החוק כי ועדה שתוקם תהא רשאית לבדוק את מצאי המקרקעין שבשליטת כל גוף, להחליט כי רכישת מקרקעין על ידי גוף כלשהוא הינה מעבר למה שדרוש לפעולותיו של אותו גוף ולהורות על מכירה פומבית של המקרקעין העודפים.
(יאמר במאמר שוטגר כי לגבי כל מקום בו דובר לעיל על "ירדן" או "הממלכה הירדנית" נראה כי יש לקרוא את החוק בשינויים המחוייבים לגבי התקופה שלאחר יוני 1967).

ספח ב' ... רצ"ב החוק כנספח ג'.

5. צו בדבר חוק השימוש והחזקה (תצרוף) של האישיות המשפטית בנכסיו דלא ביידי

הצו מעניק סמכות מסוימת שלפי חוק מקרקעי האישיות המשפטית מוקנות למועצת השרים, לממונה (ממונה טרם מונה). בנוסף, מעניק הצו למפקד האזור את הסמכות להתיר לחברה מסחרית נוכריה לרכוש בעלות במקרקעין באיו"ט אפילו ללא מילוי התנאים של החוק (ככל הידוע, ניתן היתר כזה לחברת היטנותא בע"מ).

ספח ג'... רצ"ב העתק הצו כנספח ג'.

6. צו בדבר עסקות במקרקעין

הצו קובע כי כל עסקה במקרקעין טעונה אישורו של הממונה, קרי: קט"ט משפטים. עסקה שנעשתה ללא אישור הממונה בטלה מעיקרה ומהווה גם עבירה פלילית.

ספח ד'... רצ"ב העתק הצו כנספח ד'.

7. צו בדבר ביטול חוקי החניס נגד ישראל

בנוסף לביטול מספר חוקים טפציפיים, מכריז הצו ביטול על כל דבר חקיקה אשר היה שריר וקיים באזור ערב ה-6 ביוני 1967 ואשר אשר על יחסיו מסחר או יחסים כלכליים עם מדינת ישראל, תושבים או תאגידים הרשומים בישראל.

ספח ה'... רצ"ב העתק הצו כנספח ה'.

גדר הבעיות

מדברי החקיקה המוזכרים בסעיפים 3, 4 ו-5 לעיל ובהנחה שהצו בדבר ביטול חוקי החניס אינו מבטל את חוק המקרקעין לזרים וחוק מקרקעי ראישיות המשפטית, עולה כי במצב הקיים ניתן לומר כי:

(א) אזרחי ישראל, כולל אזרחי ישראל שהם תושבי איו"ט, רשאים לרכוש באיו"ט מקרקעין שהם בשטח עירוני רק באישור מפקד האזור או כל גוף אחר שירש את סמכויותיו ובכפוף למגבלות ייעוד המוזכרות בחוק המקרקעין לזרים.

- (ב) אזרחי ישראל וכן אזרחי ישראל שהם תושבי איו"ש אשר הינם יהודים (או אשר הם מוסלמים, בהאיים או נוצרים שאינם ממוצא ערבי, כגון: צ'רקסים, פרסים, יוונים, או ארמנים) אינם רשאים לרכוש באיו"ש מקרקעין שהם מחוץ לשטח עירוני. לעומת זאת, אזרחי ישראל שהינם ממוצא ערבי רשאים לרכוש מקרקעין, כאמור, באישור מפקד האזור או כל גוף אחרשי-רש את סמכויותיו, הכל בכפוף למגבלות ייעוד המוזכרות בחוק המקרקעין לזרים.
- (ג) תושבי רצועת עזה וכן תושבי איו"ש אשר אינם אזרחי ירדן ואשר אינם ערבים (כגון: יוונים, ארמנים, חבשים) מוגבלים בזכויותיהם באותה מידה שמוגבלים ישראלים אשר אינם ערבים.
- (ד) תושבים ערבים של רצועת עזה אשר אינם אזרחי ירדן מוגבלים בזכויותיהם לרכוש מקרקעין באיו"ש וזקוקים לאישור מפקד האזור או מי שירש את סמכויותיו.
- (ה) אגודים חקלאיים מכל סוג שהוא שבעליהם אינם ירדניים אינם רשאים לרכוש מקרקעין.
- (ו) חברות מסחריות ישראליות (וכן חברות מרצועת עזה) מנועות מלרכוש מקרקעין באיו"ש אלא אם יקבלו אישור ממפקד האזור או מכל גוף שירש את סמכויותיו.

זרים ברושם

נראה כי יש להבטיח אפשרות לאזרחי ישראל, תושבי ישראל או תושבי האוטונומיה בין אם הם יהודים, ערבים או אחרים, וכן של אגודים חקלאיים וחברות ישראליות לרכוש זכויות במקרקעין באיו"ש בתקופת האוטונומיה.

(למרות שאין אזכור של חוק מקרקעי זויס בצו בטול החרם, יתכן שהיה ניתן לטעון שהחוק בוטל ע"י הצו היות והחוק אוסר יחסי מסחר עם תושבי ישראל, ויתכן שפירוש כאמור של צו בטול החרם ניתן היה לראות כמתישב עם החוק הבינלאומי הפוטבי הואיל ומדובר בחוק מפלה על בסיס של לאום וגזע (ערבי-לא ערבי) ולכונש הזכות לבטל חוק מפלה כאמור (ראה: Von Glahn, The Occupation of Enemy Territory p.95 (1957); Schwarzenberger, International Law, vol.II p.195 n.22(1968).

טענה זו לא הועלתה ובפועל ניתנו היתרים ע"י מפקד האזור בהתאם לחוק המקרקעין לזרים. יתירה מזאת, צו מקרקעי האישיות הטשטטית אשר הינו צו מאוחר מצו ביטול החרם הכיר למעשה בתקפותו של חוק מקרקעי האישיות הטשטטית. ספק איפוא, אם ניתן כיום לטעון כי צו בטול החרם ביטל את שני החוקים).

לאור המצב החוקי הקיים באיו"ש בדבר זכויות ישראליות וחברות ישראליות לרכוש מקרקעין נראה כי יש להעלות את הנושא בצורה מפורשת ולקבוע הסדרים מוטכמים לגבינו במסגרת העו"מ על הסכם ייסוד האוטונומיה.

הסדרים אפשריים

11. אפשרות א: יוצא כבר בשלב זה ע"י מפקד האזור, עוד לפני ליסוד האוטונומיה, צו אשר יבטל כל הוראה בדין שמהווה או משמעותה הגבלה ברכישת מקרקעין על בסיס דת, לאום, גזע, שפה וכו' (אם ע"י ביטול צו מקרקעי האישיות המשפטית ופירוט יתר של צו ביטול החרם ואם בדרך אחרת). ההצדקה לצו מפקד האזור תהיה לאור תכנם המפלה של החוקים המקומיים. עם זאת, יש לזכור כי לדרך זו מגבלות מדיניות.
 12. אפשרות ב': ייקבע בהסכם היסוד כי אזרחי ישראל ותושביה וכן חברות ותאגידים ישראלים רשאים לרכוש זכויות קניניות במקרקעין, ללא הגבלה, למרות האמור בכל דבר חקיקה שהינו בר תוקף בתחום האוטונומיה.
 13. אפשרות ג': ייקבע בהסכם היסוד כי לא ישרור באוטונומיה כל דין אשר מהותו או משמעותו הינם הגבלה ברכישת מקרקעין על בסיס דת, לאום, גזע, שפה וכו', וכל דין כאמור ייחשב כבטל.
 14. בשלוש האפשרויות יהיה תקום לקבוע כי כל חוק חדש המגביל רכישת זכויות במקרקעין יהיה טעון אישור פה - א ח ד של הועדה המתמדת.
 15. ניתן יהיה לתמוך בעמדה כמפורש בסעיפים 11-13 דלעיל בסיעונים שלהלן:
 - (א) החוקים הירדניים הנוגעים בדבר הינם חוקים מפלים על בסיס לאום, גזע ודת - דבר הנוגד את החוק הבינלאומי. חוקים אלה מגבילים את חופש הפרט ושוללים את זכויות האדם. יש להדגיש שמדובר לא רק בהגבלת זכויותיהם של ישראלים ויהודים אלא גם בהגבלת זכויותיהם של תושבי איו"ש ועזה שאינם "ערבים".
 - (ב) החוקים הירדניים אינם מתאימים להנחות היסוד של הסכם "קמפ דייוויד" לפיהן מדובר בחבל ארץ ואוכלוסייה שמעמדה לא ייקבע למשך תקופת הביניים. חוקי מקרקעין אשר מונעים מישראלים רכישת זכויות במקרקעין ואשר קובעים שרק לאזרחים זכיות זכויות קניניות, אינם יכולים להשאר על כנם.
 - (ג) הנצחת המצב הקיים אינה מתאימה פרקטית עם הקמת האוטונומיה, עקב העובדה שהמצב הקיים מונע באופן מלאכותי ואפלייתי פתיחת יחסים מסחריים תקינים בין איו"ש ורצועת עזה.
 - (ד) חוק המקרקעין לזרים וכן חוק מקרקעי האישיות המשפטית בטלים מעיקרם בכל הקשור לאיו"ש היות ודינה של ירדן באיו"ש כדין כובש. ככובש לא היתה ירדן רשאית ומוסמכת לחוק חוקים מעין אלה.
- ראה: von Glahn, *The Occupation of Enemy Territory* p.98-99 (1957);
The Law of War on Land, Manual of Military Law, part III, para 523
 וכן ת" 43 לתקנות הנספחות לאמנת האג מ-1907.
 (1958).

חוק השכרת ומכירת נכסי דלא נידיי לזרים

(חוק מס' (40) לשנת 1953)

1. חוק זה ייקרא חוק "השכרת ומכירת נכסי דלא נידיי לזרים לשנת 1953" ונהדלתו לאור חודש ימים מיום פרסומו בעתון הרשמי.
2. אדם שאיננו ירדני לא ישכור נכסי דלא נידיי בממלכה ההאשמית לתקופה או לסכום תקופות העולה על שלוש שנים בלתי אם השיג היתר ממועצת השרים. ולאט ביצוע סעיף זה:

יכלול המונח "סכום התקופות" כל חידוש לשכירות עצמה או שכירות חדשה בתום תקופת השכירות הקודמת, אולם כל שכירות הניתנת בתום שלוש שנים מתאריך תום השכירות הקודמת לא תצורף לתקופתה עם התקופה הקודמת לצורך חישוב שלוש השנים.
3. (א) אדם שאיננו ירדני רשאי להיות בעלים של נכסי דלא נידיי בממלכה ההאשמית בתנאי שבעלות זו תצטמצם:
 - (1) באדמות שבתחום העיריות או באזור התכנון או בגושי העיר, במידה שתספיק למגוריו ולניהול עבודותיו, אך לא למסחר.
 - (2) באדמות הקלאיות, באדמות שהיה משתמש בהן או שזכויות העימוש בהן עברו אליו לפני תחילתו של חוק זה.
 - (3) באדמות שבתחום מפעל תעלת העור המזרחית, שטח המותר לפי חוק תעלת העור המזרחית, אם הוא בר באותו אזור מקדמת דנא.
 - (4) שיערוב להיות כפוף לחוקים הקיימים בממלכה ההאשמית.
 (ב) מועצת השרים תחליט על הסכמת לדברים המוזכרים בסעיף משנה (א) מטעם זה על סמך המלצות מנהל הקרקעות וההנדסאות או שלטונות תעלת העור המזרחית, הכל לפי סמכויותיו.
4. כל אדם שאיננו ירדני ושהגיעו אליו נכסי דלא נידיי בדרך ירושה רשאי לרשום אותם על שמו מבלי שיהא חייב להשיג היתר ממועצת השרים, וכך רשאי לפנותם לכל אדם אחר ואין נפקא מינה אם ירדני או זר, אולם בתנאי שיהא מיורשי המנוח. כל אדם זר שנשא פעם אזרחות ירדנית או פלסטינאית והוא זמקור ערבי רשאי להיות בעלים לנכסי דלא נידיי שמוח לתחום עיריות או אזורי התכנון או גושי העיר במידה החיונית לעבודות פיתוח או קלאיות, הוא טבע וכך רשאי כל ערבי שאיננו ירדני להיות בעלים לנכסי דלא נידיי שמוח לאזורים המוזכרים במידה שתספיק למגוריו וניהול עבודותיו בלבד, ובשני המקרים יש צורך בהסכמת מועצת השרים על פי המלצת שר האוצר.
5. מועצת השרים רשאית להתיר לנציגי זדינות זכות לרכוש ולהיות בעלים, בנוסף להסכמת נכסי דלא נידיי במלכ. ההאשמית בכוונה להקים עליהם משרדים או בתי מגורים עבורם אם הסכימו המדינות עליהם הטכמה דומה לנציגי הממלכה ההאשמית.
6. כל חוק ירדני או פלסטינאי שנתקבל לפני חוק זה בטל במידה שהוא נוגד חוק זה.
7. ראש הממשלה, שרי ריוע, המשפטים והאוצר ממונים על ביצוע חוק זה.

חוק שליטת האישיות המשפטיות

בנכסי דלא ניידי

חוק מט' 61 לשנת 1953

חוק זה יקרא "חוק שליטת האנשים האבסטרקטיים בנכסי דלא ניידי לשנת 1953" ותחולתו מיום פרסומו בעיתון הרשמי.

למונחים המוזכרים בחוק יהיו הערושים להלן אלא אם תהיה ראייה על כוונה אחרת:
המונח "הגופים והמוסדות לצדקה והמועצות הדתיות הירדניות" פרושו - כל גוף או מוסד או מועצה שנוסדו בתוך הממלכה בהתאם לחוקיה הנוחגים ואינם יוצאים ממרכז זר כלשהו בחוץ לממלכה או קטורים אליו.
המונח "אגודות צדקה או מועצה דתית שנוסדה בכל ארץ זולת הממלכה הירדנית" פרושו - כל אגודה או מועצה היוצאת מכל מרכז חוץ או רשות דתית זרה או קשורה בו אף אם רשומה או מרכז עבודותיה כולם בתוך הממלכה.

(1) החברות החקלאיות הירדניות שתנאי בתזכיר יסודן הוא שבעליה יהיו אזרחים ירדניים ומניותיה רשומות בשמות בעליה הנ"ל, זכאיות להשיג ולהיות בעלים ולשלוט בקרקעות בהתאם למסמך ההסכם והתקנון המאושרים ע"י הממשלה ובתנאי שהאדמות שבכוונתן לרכוש לא יהיו בתחומי המעודות והמעוזים או בתוך גמל צבאי או בכל אזור אחר שלדעת הממשלה תהווה שליטת החברות בו נזק.

(2) לכשתרצה כל חברה מהחברות הנ"ל למכור אדמותיה, נושא הדיון בסעיף הקטן הקודם, תהיה לבני הכפר ובעלי הקרקעות הסמוכים זכות קדימה בקניית האדמות הללו תמורת המחיר הראוי.

האגודות והחברות והמוסדות לצדקה והמועצות הדתיות הירדניים זכאיים להשיג ולהיות בעלים ולשלוט, בתוך הערים והכפרים בקרקעות לצרכיהם במידה הנחוצה לעבודתם ובתנאי שהשגת נכסיהם כאלה לא יהיו סתם לצורך הרכישה או למסחר.
אולם בקרקעות הרשומות בספרי האחוזה בשם המועצות והמוסדות הנ"ל ואין בשליטתו מקדמת דנא, רשאים לנהוג בהם כבעבר.

כל חברה מסחרית או תושבית או פיננסית שנוסדה בכל ארץ אחרת ורשומה בממלכה הירדנית ההאשמית זכאית להשיג, להיות בעלים ולשלוט - בהחלטת מועצת השרים - בתוך הערים והכפרים את צרכיה לנכסי דלא ניידי במידה הנחוצה לעבודותיה ובתנאי שלא תהיה השגת הנכסים תאלה סתם לרכישה או למסחר.

6. סותר לכל אגודה לצדקה או מועצה דתית שנוסדה בארץ זולה הממלכה הירדנית ההאשמית והיא בבחינת אישיות משפטית בהתאם לחוק הארץ שבה נוסדה ואשר נרשמה בממלכה הירדנית ההאשמית להשיג להיות בעלים ולשלוט בהחלטת מועצת השרים בתוך הערים והכפרים את צרכיה בנכסי דלא ניידי במידה הנחוצה לעבודותיה ובתנאי שהשגת נכסיהם כאלה לא תהיה לצורך רכישה סתם או למסחר.

אולם בקרקעות הרשומות בספרי האחוזה בשם המועצות והמוסדות הנ"ל והן בשליטתם מקדמת דנא, רשאים לנהוג בהן כבעבר.

7. (א) החל מיום תחולת חוק זה (יום פרסומו בעתון הרשמי 18.1.1965) לא תורשה אף אגודת צדקה או מועצה דתית או חברה או מוסד הן ירדניים והן לא ירדניים להשיג, להיות בעלים בדרך קניה או צוואה או מתנה או חכירה או הקדש או בדרך אחרת כלשהי, ולא לנהוג בצורה ישירה או בלתי ישירה בנכסי דלא ניידי כלשהם בתוך חומות העיר העתיקה בירושלים.
- (196) (ב) לטרוח מה שהוזכר בסעיפים 6 ו-8 ובכפוף (א) הנ"ל, לא תורשה אף אגודה לצדקה, או מועצה דתית או חברה או מוסד הן ירדניים והן לא ירדניים להשיג או להיות בעלים בדרך הקניה, הצוואה, מתנה, חכירה, הקדש, או בכל דרך אחרת ולא לנהוג בצורה ישירה או בלתי ישירה בנכסי דלא ניידי אשר בתוך אזור עיריית ירושלים או אזור התכנון השייך לה, אלא אם כן הית ענין ציבורי בכך, בהמלצת הועדה המוזכרת בסעיף 3 לחוק זה בצרף החלטת מועצת השרים.
- (ג) נכסי דלא ניידי הרשומים בספרי האחוזה עם הפעלת חוק זה בשם האגודות, המועצות, החברות או המוסדות המוזכרים בשני סעיפי המשנה הנ"ל רשאיות הללו לנהוג בהן כבעבר.
8. (א) אף על מה שהוזכר בסעיפים 4-5-6 זכאיות האגודות, החברות והמוסדות לצדקה והמועצות הדתיות הירדניים וכל חברה מסחרית או תעשיתית או פיננסית שנוסדה בכל ארץ אחרת ונרשמה בממלכה הירדנית ההאשמית וכל אגודה לצדקה או מועצה דתית שנוסדה בכל ארץ אחרת זולת הממלכה הירדנית ההאשמית ואשר נחשבת לאישיות משפטית בהתאם לחוק הארץ אשר בו נוסדה ונרשמה בממלכה הירדנית ההאשמית, זכאים להשיג ולשלוט ולהיות בעלים לפי צרכיהם בנכסי דלא ניידי מחוץ לערים ולכפרים, בהחלטת מועצת השרים, במידה הנחוצה לעבודותיהם בהתאם לאינטרס הציבורי וב - זי שלא תהיה השגת נכסי דלא ניידי למטרת רכישה סתם או למסחר.
- (ב) אולם הקרקעות אשר שולטים בהם המוסד, לצדקה והמועצות הדתיות הירדניים או אלה שנוסדו במדינה אחרת מלפני תחילתו של חוק זה ניתנות לרינוס בשמם.
- אולם אדמות המטילה המושכרות למוסדות ולמועצות הנ"ל לפני תחילתו של חוק זה תוכל מועצת השרים לעיין בחידוש השכונת, לכשתפוג תקופת השכירות לתקופה שתמצא לנכון או להסמין את האדמות לשימוש אם טובת הציבור מחייבת בכך.
- (ג) מועצת השרים היא אשר תחליט בדברים האמורים בסעיפים 4-5-6-7 וסעיף (א) הנ"ל והחלטתה בנדון סופית.
9. על החברות והמוסדות לצדקה והמוסדות רשות, המבקשות רישוט בהתאם לסעיפים 5-6-7 להגיש בקשה לשר המשפטים ולצרף אליה את אלה:-
- (א) העתק מאוסף של הפריבילגיה של החברה ותקנות הפנימיות של האגודה לצדקה או המועצה הדתית, ותנאי יסודן או כל מסמך שיוכיח את הנ"ל.
- (ב) שמות וכתובות כל איש או אנשים הגרים בממלכה הירדנית ההאשמית ואשר מוסמכים לייצג את החברה, האגודה, המועצה הדתית ולנהל את עניניה.
- (ג) 5 דינר אגרת רישום.
10. על החברות, האגודות לצדקה או המועצות הדתיות אשר בכוונתן להשיג היתר לרכישת נכסי דלא ניידי בהתאם לחוק זה ואשר לא נרשמו לפני כן במשרד המשפטים, להגיש בקשה לרישום למשרד המשפטים ולצרף אליה הדברים האלה:-

- (1) העונק מאושר של ודזה היסוד והתקנון או כל מסמך שנערך בהתאם לעיל.
- (2) שמו, וכתובות האיש או האנשים הגרים בממלכה הירדנית ההאשמית והמוסמכים לייעגם ולגהל את עסקיהם.
- (3) 5 דינר אגרת רישום.

11. כל חברה או אגודה לעדקה או מועצה דתית, אשר רכשה בהתאם לסעיפים 4-5-6-7 לחוק זה נכסי דלא ניידים תהיה כפופה לכל חוקי הממלכה הירדנית ההאשמית ותקנותיה בכל הנוגע לשימוש בנכסי דלא ניידים, וחייבת בתשלום המסים ואגרות המוטלים ואשר יוטלו לאחר מכן, ולצית לטמכריות בתי המשפט הירדניים בכל הנוגע לבעיות והענינים אשר יש להם נגיעה בנכסים הנ"ל.

12. (א) החל מתחילתו של חוק זה ישמור שר האוצר (במסד הקרקעות והמדידות) ברישום מסמך שיוזכרו בו תארי ומטרות האגודות לעדקה והמועצות הדתיות והחברות והמוסדות הן ירדניים והן לא ירדניים וכמות נכסי דלא ניידים שבבעלותם או ברשותם.
- (ב) מועצת השרים תרכיב ועדה מיוחדת אשר חברה שר האוצר, שר הכלכלה, שר הפנים נשיא בית המשפט לקסציה, הממונה על מחוז ירושלים, מנהל הקרקעות והמדידות, אשר תיעץ בענין האמור בסעיף 2 לחוק זה ותבקר את הרישום המוזכר בסעיף (א) לסעיף זה, כדי להודיח שטחשים בבעלות או ברישום או בהשגת האגודות והמועצות והחברות והמוסדות הירדניים ולא ירדניים ונכסי דלא ניידים, לא יעלה על הנחוי לפעולותיהם.
- (ג) אם שוכנעה הועדה האמורה בסעיף (ב) הנ"ל, כי האגודה או מועצה או חברה או מוסד השיגו נכסים דלא ניידים מעל מה שנחוי לפעולותיהם, זכאית הועדה להחליט במכירת הנכסים העודפים במכירה פומבית והחזרת ערכן לאחר ניכוי הוצאות המכירה והוצאות אחרות לזכאים באוצר אגודה או מועצה או חברה או מוסד.

13. יבוטלו החוקים הבאים:-

- (1) החוק האוטונומי הזמני המתייחס לשליטת האנשים האבסטרקטיים בנכסי דלא ניידים.
- (2) החוק הירדני מיום 26 בדצמבר 1927.
- (3) כל חיקוק ירדני או אוטונומי או ארץ ישראלי אחר שנתקבל לפני חקיקת חוק זה במידה שהוראותיהם של אותם חוקים נוגדים חוק זה.

14. ראש הממשלה ושר המשפטים והאוצר ממונים על ביצוע חוק זה.

משרד הראשי

וב כורש 14

יסה ד'

234839-226401

ושלים

טורי בילדור

סימוכין אפ/105-2

תאריך 30.11.76

30/567
222

סניפים

אל:

רון

02-971623

ית לחם

02-942793

יחו

02-922616

יחלח

02-952747

כס

053-94111/031

ול כרם

033-94703

נין

063-23654/10

הנדון: - אדמות המדינה ביהודה ושומרון והמטרות הישראליות באזור

1. כללי: - מטמך זה הוטן עבור ועדת התשמייה בהתאם ליעדים המפורטים בעמוד גס' 5 בחיק ישיבת ועדת המנכל"ים להכנת המו"מ, טה-8 נוב' 1978. הנחיות המפורטים עליהם מבוסס המסמך, נחנים בדו"ח "אדמות מדינה ביהודה ושומרון" טה-27 נובמבר 1978 ושם אדמות המדינה בק"מ 1:50,000 המצורפת אליו.

2. הנחות יסוד:

א. הקמת מדינה פלשתינאית בתחומי יהודה ושומרון סותרת את האינטרסים הלאומיים והבטחוניים של מדינת ישראל, על כן תפעל ישראל לפני, בזמן ואחר השגת ההסכם על האוטונומיה כדי לשמור הבטיח למדינה כזו ולסכל הקצחה.

ב. בכל מו"מ על האוטונומיה תעמוד ישראל על הזכות להתיישוב יהודית של פריטים וקבוצות בכל מרחבי יהודה ושומרון.

3. אדמות המדינה ביהודה ושומרון - נחוני יסוד:

- א. ראה טה אדמות המדינה והמסמך בנדון טה-27 נובמבר 1978.
- ב. באזור יהודה ושומרון כ-50,000 דונמים אדמה רשומה ע"ש המדינה, כאשר חלק ניכר ממנה ימנה בלתי מוזים לגרמים ישראלי אפריים. המספר רלעיל מבטא את כל נכטי המקרקעין הרשומים ע" המדינה כולל דרכים, ואדמות, מקנים אזרחיים למיניהם, נקודו זים, מהנות, אדמות יהודים ורכיטות.
- ג. בנוסף לאדמות הרשומות ע"ש המדינה אפשר להצביע באזורים אטר טרם עברו הסדר קרקעות על כ-500,000 דונמים של אדמות פריטים אותם היוה המדינה תובעת לעצמה בהליכי ההסדר.

ושרד הראשי

ב כורש 14

ח ד'

234839-226401

שלים

סימוכין

תאריך

- 2 -

טורי גירוד

ניפיים

11

02-971623

ת לחם

02-942793

10

02-922614

שילה

02-952747

ס

033-94111/031

כרם

033-98701

11

007-23854/11

ד.

כ-400,000 דונמים שטח האזור הן אדמות נפקדים אשר חלקם הקטן מנוהל ע"י הממונה על הרכוש, ומקצתן נמסר בנאמנות לקרו הנפקדים.

ה.

רוב רובן של אדמות הסרינה (הרשות) שמרכז במקצת הירדן, ו"המדרבה" (חמרה-מכורה-גיתית-מעלה אפרים-כוכב השחר עד שיזור ארזים).

מטרות ישראליות-

א.

כללי- אין כוונה להזר במסגך זה או להוסיף על הנחיות ההתישבות של משרד החקלאות ומחלקת ההתישבות של המטה"י כי אם לחדד חובותן של מטרות ברורות היטב על יסוד נתוני ערקע הקיימים היינו אורך המטרות שבגיה או פגיעה מזערית בזכויות בערקע פרו

ב.

נהל אדמות הסרינה- בכל טו"מ על הקמת האוטונומיה העמוד ישו על כך כי היא היא המליך לנהל את אדמות הסרינה לפחות עד השלמת ההחליף של האוטונומיה. אדמות הסרינה ינוהלו ע"י מינה בערקעי ישראל על פי הנוהלים המקובלים במינהל.

המטרה המרכזית של אדמות הסרינה ביהודה ושומרון נגמל היום בהליכי דיון במשרד המשפטים וטכני להניהל כי יגובש קו של אי-הכרה בריבונות ירדנית קודמת על אדמות אלו והמלכה כי הממונה על הרכוש הממשלתי הוא אשר ימשיך לנהל אדמות הסרינה לפחות כ- עוד לא הושלמה הקמת האוטונומיה.

ג.

ההתישבות המפורשת בין יהודה לשומרון- ההתישבות יהודית. היותה התישבות אשר מהווה חיוך בין הישוב הערבי ביהודה לבין זו אשר ביהודה היא המטרי הסריטוריה. לוי המונחי ביהודה להגשמת המטרה זו לעיל. מטרה זו ניהנת להגשמה ע"י המורה ההתישבות כמורה המבטסת רובה ככולה על אדמות מרינה ורכישות, כדלהלן:

(1) יגירה רצף התישבותי מהחוט ירושלים המורחבת לעבר ההשקפה הברולה של מעלה אדומים והלאה לעבר מבנה יריחו, אלמוג וקליה אורך ניבול אדמות היהודים ואדמות הסרינה להתישבות של גופים, מצפורים ויזמים פרטיים לאורך מספר צירים:-

- ציר נוה-יעקב - חיזמא - ואדי פרה-הישוב שיזור אדומים
- ציר הר הזיתים-"שכון המפונים" - העיר מעלה אדומים.
- ציר אבו-דיס - צפון ואדי אבו הנדי - העיר מעלה אדומים.

אניפיים

רון

02*97162

ת לחם

02*942593

חו

02-922016

אלה

02-952747

ם

053-94311/031

ל ברם

053-98703

יו

V

065-23854/16

(2) חבורת החישובות טניה, מגוש עציון במערב לעבר תקוע ומשם לעבר בקעת-הזרקה (בתחומי הרכישה הגדולה של עבדיה) ועד חופה המערבי של ים המלח.

צפון ירושלים המורחבת וסביבותיה: - באזור זה אשר בין רמת אשכ למאללה, בתחומי ירושלים המורחבת וסביב לה, חלל אשר אחד ריק כמעט לחלוטין מהחישובות יהודיות ומאידך עשיר יחסית באדמות יהודיות (חיזמא, אל-ראס, ענא, ביר נבלא, נבי סמואל, בית איגזא, ביתוניא-אל-ג'יב וכו'). מסיבות מובנות, מבינה זו לא זכתה לתשומת ליבם של הגורמים הממשלתיים.

ניצול שטחים אלו להתיישבות יהודית רבה היקף היא אשר תכריע "במלחמה/הדמוגרפיה על ירושלים", תקבע גבול דרוסי למאללה וא-בירה וחילגנע צמיחת פרבר ערבי עצום בצפון ירושלים.

בעית המיט ועבוי "הקו-הירוק" בצפון-מערב: - אינטרס ישראלי שמעלה ראשונה לשמירת שלמותם של מאגרי המים בשפלת החוף בשרון (ולמעשה בשפלת החוף כולה, מהשרון עד אגן באר שבע) מכתיב לנו אחד להמשיך להיות הגורם השולט בזכויות הקידוח ביהודה ושומרון ומאידך, לשבת פידות באזורים "מועדים" לקידוחים בעלי ספיקה גבוהה. אפשר כי בעצם ישיבתנו באזורים אלו נוכל לפתח מקורות העסוקה לא-תקלאיים אשר יצמצמו הביקוש למים.

ראה מפה 1:250,000 המצ"ב עט סימון אזורים בהתאם לספיקה הפוטנציאלית לכל קרוח) גם בסביבה זו מצויות מעט אדמות יהודיות (חבל חר' מוסמר) ואדמות מדינה (דר'-מע' לעזון, אזור סלעית-צור נח אזור שול-כרם - ענבתא, נזלה א-שרקיה, ריחן) וכן יערות/חרשוה ממלחיות המתאימות להתיישבות לטוביה או פרויקטים העשיתיים שו (בעיקר חגיבה) אשר יבטיחו נוכחות יהודית במקום.

החברות ארוכות טווח של אדמות מדינה: - זכותו של הממונה על הרכוש הממשלתי לטכור מאדמות המדינה מופלת בספק/נבדקת כעת במסדר המשפטי אך אין ספק לגבי זכותו לטכור אדמות החכירה גם להקפות ארוכות (כגון פעמיים 49 שנים). החכירה כזו לישראל עתנית באסור ועדת המנכל"יט לענייני השטחים. כדי ליצור שסתור בטחון נוספים בחחום השליטה על קרקעות המדינה ביהודה ושומרון (מתוך ידיעה והכרה בכך כי פוטנציאל ההתיישבות שלנו מוגבל) ובהנחה כי האוטונומיה באט תקום, תחייב לכבד חוזים והסכמים שנחתמו טרם הקמתה, שן הראוי לשקול החכרת שטחים נרחבים מאדמות המדינה לחברות (כגון "הסנותא") או יזמים פרטיים. ההחכרות חייבה למטרות מרעה, זכויות לחפוש נפט, חגיבה, פרויקטים של תיירו כאשר בפועל אדמות אלו תהווה עתודה קרקע להתיישבות נוספת, מסימנאו המשאבים האנושיים והכספיים הדרושים.

* כ-1/2 מיליארד מ"ק מים שהם כ-1/3 ממוטנציאל המים של ישראל, טקורה בממטריט בהרי השומרון ויהודה, הניגריט לאגני שפלה 4/... החוף במערב.

סימבין

תאריך

- 4 -

טורי גירוד

5. סניפים

ברון

02-971623

ית לחם

02-942593

יח

02-922616

לח

02-932747

כס

053-94111/651

ול כרם

053-98765

נין

005-23854/10

בנוסף למטרות שפורטו, ומתוך ידיעה כי המטרות האחרות בתחום
הנושחית והמקרקעין קיבלו מענה בתכניות ההתישבות שהוגשו ורצוני
להפנות חשומה לב למטפר נושאי המתייבים טפול דחוף עוד"בהקופת
חיי הממשל" אם רצוננו להבטיח שליטתנו באדמות המדינה ביהודה
ושומרון:-

א. בליטת רכישות מקרקעין בכספי אש"ף- עצט רצוננו להמשיך ולשלוט
ולנהל אדמות המדינה ביהודה ושומרון מחייב המסך שליטה מסוימת
על עסקי המקרקעין באזור. צריכה להיטבא דרך של המסך מנורבות
באיטור עיסקות מקרקעין כפי שנהוג הדבר כיום או לכל הפחות לק-
טמכות עליונה לגבי עיסקות באזוריט בהט לא קייט הסדר קרקעות
כ-2/3 מכלל שטחה של יהודה ושומרון).
התיטבות שלנו בגב ההר ומערב השומרון ובכל אזור יהודה תוכל
להתטסט כמעט אין ורק על אדמות המצואת* ורק במקצת על רכישות.
סביר להניח כי גט אש"ף ער למצב זה ויעל בדרכיט מונות כדי
להשתלט על קרקעות אלו. רק אם המנונה על אדמות המדינה ימשיך
להיות טמכות מאשרו בעיסקות מקרקעין באזוריט הלא-מוסדריט נוב
למנוע מימוש מונות אש"ף.

ב. פקוה על אדמות המדינה:- במסך כל הקופת היותנו באזור לא קויט
מערכת פקוה של ממש על אדמות המדינה, עובדה אשר נתנה אותותיה
בטטח. יחידת המנונה על הרכוש הממשלתי בטמנה הקייט אינה בנוי
לפקוה על 1.3 מיליון דונמיט של אדמות מדינה/כולל 1/2 מיליון
דונמיט של אדמות טרשיט)אזילו בחנאיט הקיימיט בהווה, לא כל
בחנאיט המפוייט לאחר שיוחל בהליכיט להקמת האוטונומיה. יש לה
מערכת פקוה טבוטטט על סיורייט קרקעיט ואוירייט כאחת אשר תוכ
לפעול ביעילות כנגד מיונות מאורבניט של השחלטות על אדמות
המדינה.

ג. אדמות נפקדיט:- כפי מציין לעיל באזור יהודה ושומרון
כ-400,000 דונמיט של קרקעות נפקדיט אשר חלקט הקטן בלבד מנו
ע"י משרד המנונה, יש לחת את הדעת ולפעול עוד"בהקופת חיי
הממשל" כדי למסד את מעמד החלקות מאדמות הנפקדיט אשר נכללו
בחחומי יטוביט שלנו, אם בתחוט השטח הבנוי של היטוביט או במ-
השטחיט המעובדיט.** בהנחה כי לא ייחך יהיה למנוע טובט של ב-
חלקות אלו וכי עט חדרתט לאזור צטוי טטפר רב של חביעות, אפשר
להצביע על טטפר דרכי פעולה אשר ימחיחו מהקיפות והקטותט של
חביעות צפויות אלו:

* ארמות טרשיט המרוחקות יותר מ-2.5 ק"מ מתחוט הכטריט.
** טטבגת מחולה לדוגמה, מורכבת רובה ככולה מאדמות נפקדיט ו"חלקות
חליטין" של נובחיט.

סימוכין

תאריך

טורי ביוור

- 5 -

סניפים

ברון

02-971623

ית לחם

02-942593

יח

02-922616

מאלח

02-952767

כס

053-94311/031

ולכרם

053-90703

נין

065-33834/10

(1)

כפי שהצענו רבות בעבר, יש לבצע מידת רישום מדויק של
הקרעות הנכללות במטבחות ישובינו, ולהורות לקמ"ס מטפס
במפקדת איו"ש לפעול כדי לרשמן בספרי המקרקעין של האזו
ע"ש הישובים.

(2)

לשקול אפשרות של הקצאת חלקות חליפין מאדמות המדינה
המבויות באזורים וכמויות אשר לא תואמים את הכניותינו
ולרשום אותם היום בפנקסי רישום המקרקעין ע"ש נפקדים
אשר להם קרקע בתחומי ישובינו באזור.

(3)

בגורה דומה מומלץ למסד את הבעלות על חלקות חליפין
מאדמות המדינה ונפקדים שניהנו לחוטבים נוכחים אשר
חלקותיהם נכללות בתחומי ישובים שלנו.

טורי ביוור

נושא הקרקעות ביהודה ושומרון מסובך ועורכב ביותר, ובעל השלכות
ישירות על עתיד ישובינו הקיימים ואלו העתידיים לקום.

לאור זאת חשוב הוא כי כל המלצה לגיבוש קוי פעולה בנדון, חיבדק
מראש על כל הגורמים המקצועיים אשר פעלו באזור ולא רק מן האספקט
המטפסי.

בברכה,
מ. עין-גור
הממונה

אל...א.ה...א.ה...א.ה...א.ה...א.ה...

הסניפים

חברון

ל. 02-972523

כית לחם

ל. 02-942593

יחו

ל. 02-922616

רמאללה

ל. 02-932747

שכם

ל. 052-94111/031

טול כרם

ל. 055-94705

ג'נין

ל. 063-23834/16

הנדון: - אדמות מדינה ביהודה ושומרון

1. כללי: - מטען זה יערט כלל האדמות הרשומות באחת משיטות רישום - בעלות/חזקה הנהוגות באזור, על שט המדינה, באי כוחה ו/או בעליה המדינה הינה הראייה לפעול בשטח. לנושא זה, יכלול הטובה - "אדמות מדינה" גם שטחי קרקע לגביהם לא קיים באזור רישום כלשהו אך הוגבו והוכרו ע"י המח' תאריט כאדמת מדינה וכן אדמות האפוטרופו הירדני ורכישתה שלאחר 1967. המטען אינו מתייחס לאדמות סוג 10 באזוריט שלא עברו הסדר קרקעות - או חפיטות/סבירות עפ"י צווי הממשל.
2. רקע: - עיקר הקרקע הרשומה כיום באזור יהודה ושומרון ע"ש המדינה מקורה בהסדרי הקרקעות אשר הותירו בידי המדינה קרקעות שלא היתה עליהם חזקה פרטית מוכחת, אדמות רשומות מהתקופה הבריטית ע"ש הנציב העליון וכן חורטות, יערות, שטחים/מחקנים בבוריט כגון טעיינות, בארות, דרכים, ואדמות, בהי ספר וכו'. לאלו יש להוסיף הפקעות למיניהן אט לצרכי צבא או לצרכים בבוריט שונים.
3. היקף: - הכמות המדוייקת של האדמות לסוגיהן הרשומות ע"ש המדינה תיוורע רק עם השלמת האיננוטר והעלאת הנתונים לשטח עד סוף פבר' 79. על יסוד הנתונים הקיימים עד כה מסתכם שטחן של אדמות אלו לכ- 850,000 דונמים עפ"י העיורט כדלקמן: -

ס"ס	הנפה	אדמות מדינה	אפוטרופוס* ירדני	רכישות	סה"כ
סד'	א'	ב'	ג'	ד'	ה'
1.	חברון	כ-10,000	כ-1,200	-	11,200
2.	בית-לחם	כ-18,000	כ-15,500	כ-70,000**	103,500
3.	יריחו	כ-170,000	-	-	170,000
4.	רמאללה	כ-130,000	כ-6,000	כ-3,000***	147,000
5.	שכם	כ-190,000	כ-150	-	190,150
6.	טול-כרם	כ-12,000	כ-6,000	כ-200	20,200
7.	ג'נין	כ-222,000	כ-2,000	-	224,000
ט.	סה"כ	700,000	32,850	73,200	872,050

* כולל ערבים ישראלים
** כולל רכישת חזקה בעבדיה
*** כולל רכישות יאלו

מפקדת איזור יהודה ושומרון
הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי

הל מקרקעי ישראל

שרד הראשי

כ כורש 14

זה ד'

234839-226401

שלים

סימולין

תאריך

ס ו ד י

נספח ב'
לדו"ח "אדמות המדינה"

אניפים

רון

02*973023

ת לחם

02*942593

יחו

02*92

אללה

02*992747

הנדון: - טבלת סיכום אדמות מדינה, טרשים ונפקדים באיו"ש

1. כללי : המספרים המובאים בטבלה זו הם בגדר סיכום ביניים
עד השלמת אינוונטר הקרקעות בנהול משרד הממונה על הרכוש
הממשלתי והנטוש באיו"ש - עד סוף פבר' 78.

2. להלן טבלת הסיכום:-

כ"מ ט"ד	הנפה	אדמות רשומות ע"ש המדינה	אדמות טרשים (משוער)	אפוסטרף* ירדני	רכישות	נכס/יחיד **
1.	חברון	כ-10,000	ראה סה"כ כללי	כ-1,200	-	41,524
2.	בית-לחם	כ-18,000	" "	כ-15,500	כ-70,000 ***	19,001
3.	יריחו	כ-170,000	" "	"	-	4,000
4.	רמאללה	כ-138,000	" "	כ-6,000	כ-3,000 ***	130,700
5.	שכם	כ-190,000	" "	כ-150	-	09,877
6.	טול-כרם	כ-12,000	" "	כ-8,000	כ-200	22,390
7.	ג'נין	כ-222,000	" "	כ-2,000	-	40,123
8.	טה"כ	700,000	500,000	32,000	73,200	421,331
9.	סה"כ אדמות מאגאצארטות ע"ש המדינה	-	-	-	-	כ-672,000 דונם
10.	סה"כ אדמות טרשים שהמדינה היתה חבובה לעצמה בהסדר-כ-500,000 דונם	-	-	-	-	-
11.	סה"כ אדמות נפקדים במדינות ערב	-	-	-	-	כ-430,000 דונם

* גולל ערבים ישראליים.

* מספרים אינוונטר שנערך בשנת 1973

* גולל רכישה חזקה בעבריה

* גולל רכישה יאלו.

בברכה,

מ. עין-גור
הממונה

4.

שכיחות/פיזור - כירוע, רק כ-1/3 משטחה של יהודה ושומרון עבר הסדר קרקעות וזה כולל את עיקר נפות ג'נין ויריחו, חלקן המזרחי של נפות רמאללה ושכם וחלקים זעירים ביהודה הנפות. כתוצאה מכך מרוכז החלק הארי של אדמות המדינה באזורים המוסדרים. באזורים אלו מופיע אדמות המדינה לעיתים כגושים גדולים רצופים ובמקומות אחרים בחלקן קטנות יחסית, פזורות בין הבעלות הפרטיות. נראה שנת "אדמות המדינה" בק.מ. 250:1 (הצ"ב) באזורים הבלתי מוסדרים אדמות המדינה מרוכזות בד"כ בחלקות גדולות יחסית/חורטות, יערות, מחנות, כיפות טרסיות) או בחלקות קטנות מאוד בתחום השישב של הכתר/מחנה צבוריים, בארות, דרייט וכו'.

סניפים

כרן

02-972623

ית לחם

02-962593

ריחו

02-922616

ללח

02-932747

כס

053-94111/631

ול כרם

053-98703

נין

063-23854/16

6.

רישום ע"ס באי כוח - מן הראוי להדגיש ולהפנות תשומת לב לעובדה כי הלך שהקרקעות שפורטו במסמך זה רשומות בספרי מס רכוש על שם "ג'ני הכפר", "מח'תארים", וכו' - עובדה זו מורגשת גם עקב היות חלק מה ישובינו במדרגה המזרחית שייכת לסוג רישום זה. תשומת לב נוספת מופנית להליך של רפורמה אגררית בזעיר אנפין אשר נקטע עם כניסתו לאזור ב-1967. עפ"י הליך זה המוכר בשם "באד אל מיטל" אמור היה חל מאדמות הבקעה לעבור לבעלות פרטית לאחר הקופת כהן של עיבוד הקר והשלוח המיסים. עניינה, הרישום באבו נותר על שם המדינה. יש להבין מן המור לעיל כי לא כל קרקע שנכללה במסמך זה תחת הכו "אדמות מדינה" תהיה חשית מתביעות נגדיות של מדינה או קבוצות או כאשר החלקה מנויה וריקה מכל השן. בהחלט זה של מחלוקת-צנויה כלו גם במקרה מחלוקת היקר אשר נטעו וטוענו ע"י ממשלת ירדן ולאחר יו 1967 ע"י עמ"ל הקללות בממשל איו"ש אך לשענת המקומיים קרקע-היעו פרטית במקורה.

מנגד, מפורט הביעות שלנו, את לגבי אדמות יהודים אשר בעלותם נוסטה ונחבלו רק לאחרונה או לגבי מלישות לאדמות מדינה.

7. חלקות חליפין: חלק, זעיר ביותר אגנט, מאדמות המדינה (בנפות שט, ג'נין) נמסר ע"י "הוזה - חליפין" לחושבים מקומיים בחמורה לאדמות שנכללו במסבצות ישובים שלנו. כאן המקום להדגיש כי ע"י חוזים דו-גמריים למקומיים גם אדמות נפקדים, בשני המקרים לתקופה של חמש שנים בגין חוסר מע"ב לא חודשו החוזים לפני שפג תוקפם. משנהגלה הדבר הוחלט כי במגב הקיים מוטב שלא לנקוט פעולה כלשהי.

8. מכירה/החכרה: ככל הידוע לי פרט למקרה בודד של מכירת 12 דונמים לעיריית בית-לחם, לא נמכרה אדמת מדינה (אם כי לא חסרו מקרים של נסיונות למכור לנו אדמות מדינה). באשר להחכרות באדמות המדינה, הן מבוצעות בעיקר לגבי מפעלים/מחצבות (מפעל המלח בקליה, מחצבות ירושלים, מחצבות נבולסי, תחנת הדלק שלומציון, תחנות נסוי חקלאי וכו') ובמידה מועטה יותר למקומיים לעבוד חקלאי. בשני המקרים מדו במספר אלפי דונמים בלבד.

9. סכום והמלצות:

א. סה"כ אדמות השומות ע"ש המדינה ובנהול הממונה על נכסי מדינה מסתכם בכ- 350,000 דונמים, מספר העשוי לגדול עם הטלח האינוו אך חלק ניכר מאדמות אלו אינו ראוי להיות מובא בחשבון לצרכי החיטבות, צרכי מחנות או צרכי עבוד חקלאי בגין הסיבות שצוינו לעיל.

ב. צורת רישום הבעלות של חלק מאדמות המדינה עשוי לספק עילה לגורמים שונים לחביעות וכפירה בזכויות המדינה לגבי חלקות אלו. עובדה זו מותירה שתי דרכי פעולה ברורות לפנינו שהן, נקיטת קו מוגדר וברור של בעלות בלתי מעורעת לגבי כל הרישומי ע"ש המדינה או דיון לגופו של ענין בכל מקרה. לנו נראה כי רצוי לנקוט באפשרות הראשונה ואפילו בשלב מאוחר זה, לפעול כדי לרשום בטאבו אדמות המדינה באזוריט הלא מוסדרים.

ג. לגבי שטחי יער (אורנים) בהם אפשר וצפויות טענות לבעלות פרטי חלקית, מומלץ לטעון באורח ברור לבעלות מדינה מלאה ולפעול לרישום חלקות אלו ע"ש המדינה, מהיותן אתריט מתיימים ביותר להתיטבות בגב ההר בשומרון וביהודה כאחת.

נראה לי כי חלקות מדינה הרשומות ע"ש המח"תאריט ו"נציגי הכפר" מהוות נושא מיוחד ורגיש, הן בגלל הכמות הגדולה של אדמות (בעיקר בנפת שכם) רשומות ע"ש הנ"ל ובמיוחד עקב העובדה שאדמות כאלו הוקצו כבר וכלולות במשבצות הישובים הקיימים.

ד. סניפים

כרן

02-9271623

ית לחם

02-9271623

ריחו

02-9271616

לח

02-9271617

וכס

02-94111/631

ול כרם

02-98703

לגבי חלקות חליפין מאדמות המדינה נראה לי כי מן הראוי למסד את הבעלויות של שני הצדדים הן את בעלות הישוב על חלקות פרטיות הכלולות במשבצת, והן בעלות המקומי על חלקת החליפין שניתנה לו מאדמות המדינה.

ה.

לגבי אדמות יהודים - במקרה אחד או שניים תידרש פעולה של ביטול עיסקות בהן נמכרה אדמת היהודים במרמה בין מקומיים. למרבית הצער במשך כל תקופת שהותנו באיזור לא בוצעה כל פעולה טאורגנה ועקבית לאיתור אדמות היהודים. המאמצים שהוטקעו בחדשים האחרונים מהזקים החשש כי חלקות רבות של אדמות יהודים טרם אותרו. חלקות אחרות מוכרות אך ורק מתוך רישומים אך לא אותרו בשטח. נראה כי הפתרון הנכון לגבי אדמות אלו ימצא ברכישתן המרוכזת ע"י המדינה והקצאתן לפרויקטים ההתישבותיים הטובים.

ו.

לגבי אדמות ערבים ישראלים שנוהלו ע"י האפוסטרוטוס הירדני, במרבית המקרים לא הוצעה כל פעולה לאיתור החלקות ועד היום לא ידוע לנו מיקומן. עט זאת, מבדיקות שערכתי לאחרונה יש יסוד לסברה כי חלק מאדמה זו מצוי במקומות רגילים מבחינת ההתישבות, כגון בסמוך לגד הישוב אלקנה הנהון כידוע במצוקה קרקעית חמורה.

ז.

נין

083-23454/16

באשר לזכויות הטמונה על נכסי המדינה, כמנהל אדמות המדינה, לגבי פעולות מתן זכויות והחכרות לתקופה ממושכת לחברות או גופים וכן זכויותיו למכור מאדמות-המדינה, מן הראוי לבחון בהקדם נעודות אל מהיותן בעלות השלכות רבות משמעות על פעולותינו באיזור.

ח.

בכוחה,
מפקדת
הממונה
על הרכוש
הננטוש והממשלתי

כא

תחום יוש

אדמת מדינה

אדמת יהודים

מ. 1:250,000

נהונים על אדמות מדינה בחבל עזה

סה"כ שטח רצועת חבל עזה הוא כ- 365,000 דונם.
מזה אדמות לא מוסדרות כ- 70,000 דונם.

יתרת השטח של 295,000 דונם רשומים בטאבו כתוצאה מפעולת הסדר קרקעות שנעשו עוד בתקופת השלטון הבריטי.

מהוך השטח המוסדר הנ"ל רשומים כאדמות מדינה שטח של כ- 100,000 דונם.

מזה בשליטת הממלכה על הרכוש הממשלתי הן בהתחייבויות או בחוזים או כשטח פנוי המסתכם בכ- 40,000 דונם (לא כולל רצועת החוף - פרוט נפרד).

שטחים במסגרת התחייבויות מתקופות המנדט, המצרים והם בידי התושבים וכן שטחים מוחזקים ע"י תושבים בטענות חזקה ובעלות מדורות (אשר לא דאגו לרשום זכויותיהם בטאבו) כ- 45,000 דונם.

יתר השטח של כ- 150,000 דונם הנו אזור החוף (ראה פרוט נפרד).

אופן חלוקת השטח של אדמות המדינה שבשליטת הממלכה

1. להתישבות יהודית (סוכנות) 9,500 דונם
 2. לשקום פליטים (בנוי שכונות חדשות) 3,600 דונם
 3. לתעשייה ומלאכה 700 דונם
 4. לצרכי צבור (בתי ספר, בתי קברות אגני חמצון, שקום וכו')
 5. ההכרות לעבוד חקלאי 500 דונם
- סה"כ 15,500 דונם
6. שטח פנוי בשליטת הממלכה 24,500 דונם

השטח הפנוי נמצא במקומות כדלקמן :-

- א. באזור רפיח - חאן-יונס 16,500 דונם
 - ב. בתחנות באזור נפת עזה והכפרים האפוניים 3,000 דונם
 - ג. באזור ארז (גבול הקו הירוק מצפון לרצועה) 5,000 דונם
- סה"כ 24,500 דונם

נהונים על אדמות מדינה שבחזקת התושבים :-

עיקר השטחים נמצאים בנפת רפיח - בתקופת המנדט נעשה הסדר קרקעות וכל קרקעות באזור נרשמו על שם הנוצרים העליון - בודדים נצלו זכותם לתבוע בהסדר הקרקעות ולרשום בטאבו את זכויותיהם. בפועל, מחזיקים התושבים מדורות באדמות אלה. באופן כללי הם משלמים מס רכוש ויש רשומים בספרי מס רכוש על קרקעות אלה. בתקופת המצרים החלו להסדיר באופן חוקי את מסירת הקרקעות למחזיקים ע"י עריכת חוזי רכישה - תוך תשלום סמלי שגם הוא ניתן בתשלומים ובגמר התשלום התחייבו השלטונות לרשום החלקות על שם האנשים.

גודל שטח זה שהספיקו המצרים לכסות בחוזים אלה מגיע לכ- 7,000 דונם כאשר מרתם היתה להמשיך לגבוי יתרת השטח בנפה.

שטח גדול יותר שיש התחייבות מתקופת השלטון המצרי עליו חוזי רכישה תוך התחייבות לרשום בטאבו הם בצפון הרצועה - שטחים אלה מוכרים כתכניות נאצר ועומר ומסתכמות בכ- 10,000 ד', יתר השטחי מהסוג הזה מוחזקים ומעובדים ע"י התושבים בחלקם על פי הסכמים ובחלקם ללא הסכמים, אך בחזקה רצונה מדורות.

שטח רצועת החוף

רצועת החוף ברוחב של 150 מ' באורך של כ- 40 ק"מ, שהם חופשיים ובבעלות מדינה מסתכמים בכ- 6,000 ד'.

רצועה נוספת ברוחב ממוצע של כ- 600 מ' (עד לחולות) הנם שטחים מעובדים ברוחב תוך ניצול מי התהום והם מתחלקים לשלושה סוגים :-

- א. אדמות בבעלות פרטית רשומה בטאבו - 4,500 ד'
- ב. אדמות בבעלות מדינה רשומה בטאבו והפוסות ע"י מעבדים מקומיים בטענת בעלות. - 2,000 ד'
- ג. אדמות בבעלות מדינה - פנויות (בלתי מעובדות) - 2,850 ד'
9,350

הערה: שטחים אלה נמצאים בעיקר בין דיר אל בלה לרפיח עד לגבול הבין לאומי - החלקות מעורבות זו בזו ואין כל רצף ביניהם שאפשר יהיה ליצור מובלעת או חיץ של אדמות מדינה פנויות.

אדמות בלתי מוסדרות

אדמות אלה הם בתחום אזור נפת באר-שבע מתקופת המנדט והתייחסו לגביהם כמו לכל אדמות הנגב, ועל כן לא נערך לגביהם הסדר קרקעות. הם צורפו לרצועת עזה כתוצאה מהגבול שנוצר במלחמת שחרור.

אנשים אלה תפוסים ומעובדים ע"י מקומיים (בעיקר בדוים) ורובו של השטח אף נטוע בעצי נשירים ופרי הדר שטח זה מתחלק לשני גושים הגוש הדרום מזרחי (נפת רפיח) בגודל של 37,000 ד' והגוש המרכזי (נפת חאן-יונס) וגודלו 33,000 ד'.

אדמות קק"ל

ה"ב שטחי קק"ל רשומים בטאבו בחבל עזה הם 853 ד' ומתחלקים כדלקמן :-

235 ד'	להתישבות (כפר דרום)
390 ד'	מוקם מחנות פליטים (ע"י המצרים)
210 ד'	מוחבר למקומיים (חלקות מפוזרות)
18 ד'	נסללו כבישים
853 ד'	סה"כ

אלי סמיוק
הממונה על הרכוש הממשלתי.

מדינת ישראל

משרד המשפטים

המשרד הראשי

האריך: כח' בחשוון תשל"ט

28 בנובמבר 1978

מספרנו:

ס ו ד י

אל: מר מאיר גבאי, המנהל הכללי

מאת: יועץ למשפט ארצות ערב

הנדון: אוטונומיה - מקרקעי יהודה ושומרון

- בישיבתנו הראשונה בנדון פרטת בפנינו שורה של סוגיות המנויות להלן לצדן אני מוסיף הפניות אל הסעיפים בתזכיר הנספח בזה העוסקים באותן סוגיות:
א. קרקעות המדינה	סעיף	עמוד/ים
ב. קרקעות נפקדים	20, 3 (26, 25)	1-2, 6, 8-9
ג. אפשרויות רכישת קרקע באופן פרטי	6	4
ד. קרקעות מדינה בחזקת אנשים פרטיים	1, ופרק ב'	1, 4-6
ה. (מוחזקות כדין או שלא כדין)	3 (ד), 18	2, 6
ו. אפשרות תפיסה (פיזית ומשפטית)	8, 18, 19	4, 6
ז. התישבות לצרכי צבא	4 (ד), 18, 20, 21, 26	3, 6
ח. דרכים לצרכי צבא	17, 20	5 סיפא, 6
ט. אדמות וקף	4, 7, 27	2-3, 4
י. אדמות של זרים אחרים	4, 5, 13	2-3, 5
יא. שליטה ברישום בטאבו.	27	
יב. רכישת קרקעות ע"י גורמים עויינים		

נספח: תזכיר בנושא "מקרקעי יהודה ושומרון".

ב ב ר כ ה ,

ד"ר יעקב מירון

מדינת ישראל

משרד המשפטים

המשרד הראשי

תאריך: _____

מספר: _____

מ ק ר ע י י ה ו ד ה ו ה ש ו פ ר ו ן

התיאור להלן מבוסס על ההנחה שהדין הירדני חל בשטחים אלה, בכפוף לחקיקה הצבאית הישראלית. לראשונה יורונו הגורמים הרשאים לרכוש ולהחזיק במקרקעין (פרק א), לאחר סכן דרכי הרכישה (פרק ב), ולבסוף הקרקע עצמה לסוביה (פרק ג).

א. הרשאים לרכוש

1. כל אזרח ירדני רשאי לרכוש מקרקעין ולבצע בהן את כל העיסקאות המנויות בסעיף 6 לחוק ההחזקה (אל-חצרף) בנכסי דלא ניידי, מס' 49 לשנת 1953 (ע"ר לשנת 1953, עמ' 577. קובץ סוויג עמ' 80). הכשרות המשפטיות נקבעה על-פי המג'לה. זר שבעבר היה אזרח ירדני או פלשטיני והוא מבצע ערבי (אצל ערבי) מושווה למעשה לאזרח ירדני על פי חוק מס' 2 לשנת 1962 שתיקן את חוק "השכרה ומכירה של נכסי דלא ניידי על-ידי זרים" (קובץ סוויג עמ' 225).
2. האגידים ירדניים, אם הם שותפויות חקלאיות רשאים הם לרכוש קרקע כמעט ללא הגבלה, ואם הם אגודות, שותפויות ומוסדות צדקה רשאים הם לרכוש קרקע בערים ובכפרים לצרכי מעולהם, כאמור בחוק ההחזקה על-ידי תאגידים בנכסי דלא ניידי, מס' 61 לשנת 1953 (קובץ סוויג עמוד 214).
3. (א) המדינה הירדנית ראתה כ"אדמות ונכסי המדינה" (אראדי ואמלאכ אל-דולה) את "כל הנדלן" הרשומים על שם האוצר, ישירות או במקום אלה שיש להם אינטרס (מנפעה) בהם, או הרשומים כפנקס (סג"ל) אדמות מחלול, וכל אדמות ונכסים אחרים, אפילו אם אין הם רשומים, לרבות אדמות מהות" (מתוך סעיף 2 לחוק השגירה על אדמות ונכסי המדינה, מס' 14 לשנת 1961, קובץ סוויג עמ' 306). אולם הגדרה זו חלה רק לענין סמכותו של בית הדין המיוחד כהוקם לטיפול במתנכלים לאדמות ונכסי המדינה. התביעה היא בידי מנהל הקרקעות והמדידות (סעיף 9 לחוק).

מדינת ישראל

משרד המשפטים

המשרד הראשי

תאריך: _____

מספר: _____

- 2 -

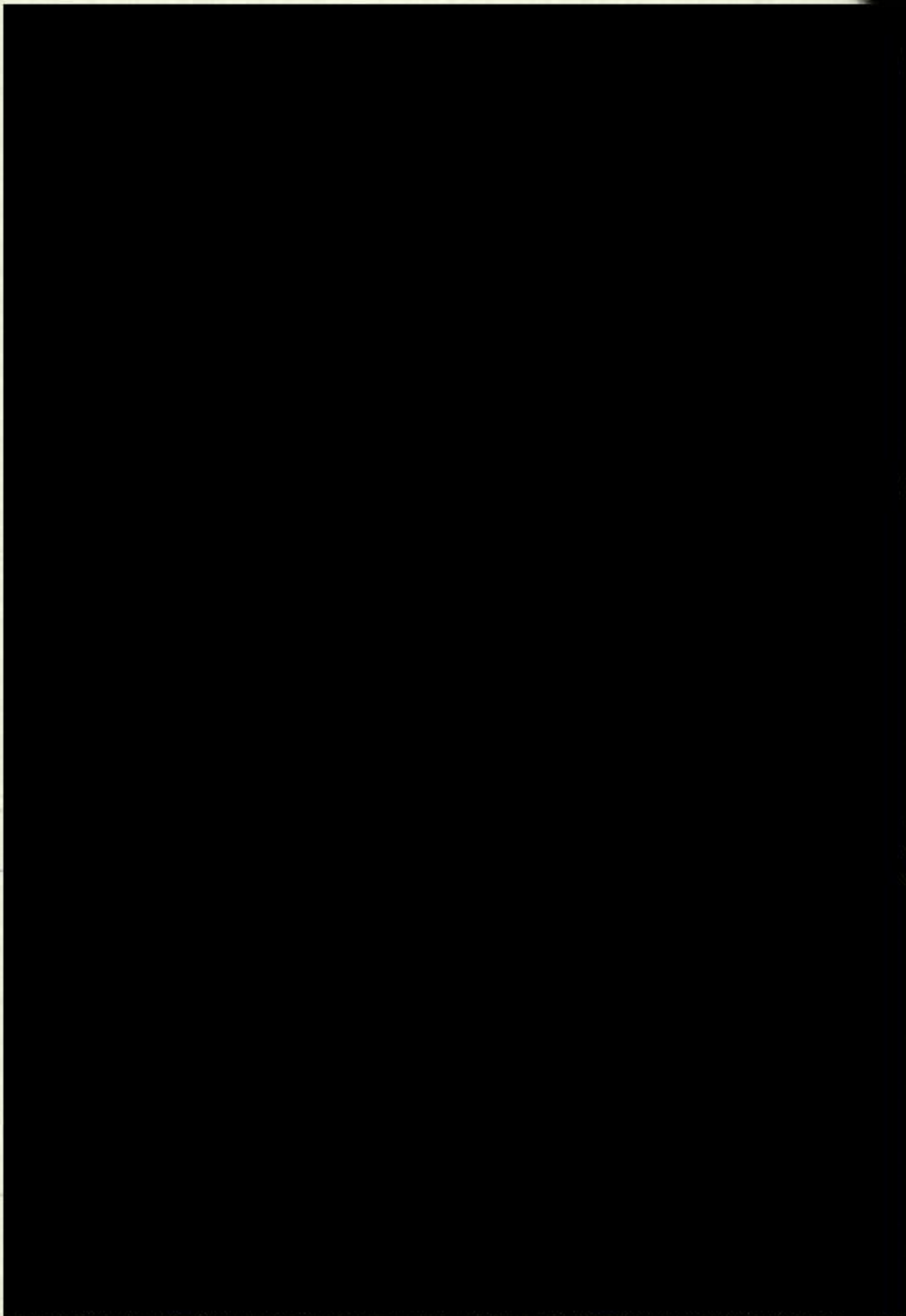
(ב) קרקע עוברת לבעלות המדינה עם רישומה על שם האוצר בהסדר מקרקעין. כזה הוא דינן של אדמות מהרובה הממשות לזרכי ציבור, וכן "כל זכות במקרקעין שלא נקבעה לטובת שום חובע הרשם על שם האוצר" (סעיף 8 (3) ו- (4) לחוק הסדר הקרקעות והטיס לשנת 1952. ע"ר לשנת 1952 עם" 279. קובץ סוויג עם" 108). המדינה גם רוכשת מקרקעים לזרכי ציבור על-פי חוק רכישה קרקעות לעבודות ציבוריות, מס" 2 לשנת 1953 (ע"ר לשנת 1953 עם" 433, קובץ סוויג עם" 310). המדינה גם תוטט חזקה בקרקע המקר על-ידי השכרתה לשוכרים לשם טיוב הקרקע. להלן סעיף קמן (ד) סיפא.

(ג) המדינה מנהלת את קרקעותיה לפי חוק הנהלת נכסי המדינה מס" 32 לשנת 1965 (קובץ סוויג עם" 294) אשר סעיף 2 שבו (בדיוק כמו סעיף 2 לחוק הנהלת ומסירה של אדמות ונכסי המדינה, מס" 1 לשנת 1953, ע"ר לשנת 1953, עם" 432) מסמיך את מנהל הקרקעות והמדירות כ"כל מה שקשור בהנהלת קרקעות ונכסי המדינה". בין שני חוקים אלה היה החוק מס" 13 לשנת 1961 שהעניק סמכויות אלה דווקא לשר האוצר אולם חוק זה בוטל על-ידי החוק הנ"ל משנת 1965.

(ד) המדינה, באמצעות מנהל הקרקעות והמדירות (סעיף 14 לחוק מ-1965) משכירה לחקופה מוגבלת (סעיף 3(א) לחוק מ-1953, וסעיף 4 (1) לחוק מ-1965) ומעבירה (סעיף 3(ב), (ג) וסעיף 4 לחוק מ-1953, וסעיף 4 (2) (3) וסעיף 5 לחוק מ-1965) "כל חלקה אדמה" ה"שייכה לממשלה" (יח"צ לל-חכומה), לפי החוק מ-1953, "כל חלקה אדמה או נכס של המדינה" (איה קסעה ארד או מלכ לל-דולה) בחוק מ-1965.

4. (א) זרים, למעט אלה שהם מגזע ערבי שהיו בעבר אזרחים ירדניים או פלסטיניים (ראה לעיל סעיף 1 סיפא), מנועים מלרכוש ואף מלשכור לחקופה העולה על שלוש שנים, נכסים בלתי נדים בירדן. (סעיף 2 לחוק שכירות ומכר של נכסים לא נדים על-ידי זרים, מס" 40 לשנת 1953. קובץ סוויג עם" 222).

(ב) חריג לאיסור הכללי הנ"ל מתייחס רק לנכסים עירוניים. באישור "מועצת הרים (כיום מפקד האזור) רשאי זר לרכוש נכסים עירוניים הדרושים למגוריו ולהנהלת עסקיו, ו"לא למבחר", ובלבד שהתחייב לכסוף עצמו לחוקים הנוהגים בממלכה הירדנית האסמית. (סעיף 3 לחוק מ-1953). באישור מועצת הרים כאמור, גם אדמות כפריות עוברות

מסוד המשפטים

המשרד הראשי

תאריך: _____

מספר: _____

- 4 -

6. נפקדים בחור שכלה אינם מוכרים בחקיקה הירדנית (שכן בית הדין השרעי מטפל בנכסי נפקדים מוסלמיים על-פי הדין המוסלמי וכך כנראה גם בתי הדין הדתיים האחרים. מקורת האפוסרופוס הכללי 1944 שחלה להלכה ביהודה ובשומרון, למעשה איננה מופעלת, ואפילו הייתה מופעלת לא הייתה חלה על מוסלמים).

רק בחקיקה הצבאית מדובר על נכסים נטושים, בצו מס' 58 "צו בדבר נכסים נטושים רכוש הפרט". סעיף 13 לצו מחייב "החזרה לבעל או למחזיק", עם שובו לשטח (בחקיקה במחוז כרך ב, עם' 486 ס).

7. נכסי יהודים החייסר הממונה הירדני ²²לשלוט על פי מקורת הסחר עם האויב 1939, מתקופת המנדט. במקרים (והם מעטים) בהם הוציא הממונה צוים להקניית הנכסים לידיו, אפשר שאכן הוא נעשה הבעלים (אם כי גם מסקנה זו אינה נקיה מספק כי הגדרת "אויב" במקורת מ-1939 איננה מחייססה לישראל), ואם כן בא הממונה על הרכוש הממשלתי והנכסוס במפקדת צה"ל ביו"ש כנעלי הממונה הירדני על רכוש האויב, והפך להיות בעלים על הנכס. לא מן הנמנע שנכסים שלא עברו לידי הממונה על הרכוש הממשלתי נותרו בבעלותם של היהודים שעל שמם רשומים הנכסים בספרי האחוזה.

8. צה"ל חפס שמחים, מכח המשפט הבינלאומי.

דרכי רכישה וחפיסה

9. רכישה מקרקעין נעשית באמצעות רישום בספרי האחוזה. "במקומות בהם חס הסדר המקרקעין, שום סכר, חליפין חלוקה והתחלקות במים או באדמה לא יחשבו כחקמים אלא אם נרשמה הפעולה כלשכת הרישום" (סעיף 16 (3) לחוק הסדר הקרקעות והמים, מס' 40 לשנת 1952, ע"ר לשנת 1952, עם' 279).

10. התחייבות למכירת מקרקעין ביפוי כח בלתי חוזר הופטה גם בשטחים שעברו הסדר-מקרקעין אך הרישום בספרי האחוזה חייב להתבצע חוך חפס שנים מיום עריכת יפוי-הכח הבלתי חוזר (חוק מס' 98 לשנת 1966 שחיקן את החוק מס' 51 לשנת 1958, ע"ר לשנת 1959 (כך!)) עם' 50. קובץ סוויג עם' 90 חוק לחיקון דיגים הקשורים בנכסי דלא ניידים. לאחר הקופה זו סג חוקף יפוי הכח, והעיסקה בסלה, כי, כאמור להלן (סעיף 12), לדיני היושר האנגליים אין תחולה על קרקעות מוסדרות, וממילא חל סעיף 16 (3) לחוק הסדר הקרקעות

והמים המצוטט לעיל (בסעיף 9).

11. מכירת מקרקעין ביפוי כח בלתי חוזר יכול שיהיה לה תוקף גם מעבר לחמש שנים, אבל רק בשטחים מסוג מולק או מירי שלא עברו הסדר מקרקעין ובתנאי ש^ההנסף למסמך זה (או כל מסמך אחר) מוכיח התובע גם החזקה פעילה (תצרף פעיל) כמשך 15 שנים באדמת מולק, או 10 שנים באדמת מירי (סעיף 3 לחוק הנ"ל מס' 51 לשנת 1958).
- הרישום הראשון בפנקסי רישום מקרקעין טעון פירסום בעתונות ובמקום בולט בכפר, וחקירה של ועדה בראשות שופט (חוק מס' 6 לשנת 1964, חוק רישום נכסים לא נדים שטרם נרשמו, ע"ר לשנת 1964, עמ' 199 כפי שתוקן בחקיקה צבאית).
12. דיני היושר (ובערבית "כללי היושר והצדק: קואעד אל-עדל ואל-אנצאף) מובאים בחשבון בהליכי הסדר (לפי סעיף 14 לחוק הסדר הקרקעות ומים, מס' 40 לשנת 1952). מכאן שלהלכה ממשיכים לחול דיני היושר האנגליים לגבי קרקעות בלתי רשומות, אולם למעשה לא ידוע לי על שום פסק-דין ירדני שהשתמש בהם, וגם יחזקאל טוויג המנוח היה בדעה שזו הלכה ואין מורין כן.
13. "אדם הנמצא באחת הארצות השכנות לממלכה הירדנית ההאשמית" נהנה מארכה מיוחדת להגשת התנגדויות בהסדר מקרקעין (סעיף 15(1) לחוק הסדר הקרקעות והמים 1952 הנ"ל).
14. זרים יורשים כאמור לעיל בסעיף 4(ג). על פי החלטת היועץ המשפטי לממשלה מר שמגר מיום 21.12.74, העברות בדרך ירושה, אם על פי דין ואם על פי צוואה, נרשמות בספרי האחוזת ביהודה ובשומרון.
15. תאגידים המבקשים לרשום על שמם נכסי דלא נידיי חזקוקים להיתר ממנהל המקרקעין לפי סעיף 8 למקודת העברת מקרקעין 1920 שעודנה בתוקפה ביהודה ובשומרון (קובץ טוויג עמ' 66) לגבי שטחים בלתי מוסדרים.
16. המדינה רוכשת בדרכים האמורות לעיל בסעיף 3(ב).
17. נכסי וקף אינם נרכשים אלא אם "הממשלה" (אל-חכומה) יוזמת את המשא ומתן לרכישתם.

הגנה זו ניתנה גם לפסולי-דין. (סעיף 11 לחוק לרכישת מקרקעין לעבודות ציבוריות, חוק מס' 2 לשנת 1953, ע"ר עמ' 433).

18. תפיסת מקרקעין בצוים צבאיים אינה נרשמת בפנקסי רישום המקרקעין שכלשכות הרישום. מצב זה מאפשר עריכת עסקאות אזרחיות כלשכות רישום המקרקעין העומדות למעשה בסתירה לצו התפיסה. כדי למנוע זאת דובר בעבר על הנהגת רישום "הערות הזהרה" בפנקסי הרישום. לא ברור מה נעשה, אם נעשה עד כה.
19. השתלטות על קרקע שלא בהיתר מנהל הקרקעות איננה מעניקה שום זכויות בקרקע, ואפילו רישום בספרי המסים, ואפילו רישום כזה בספרי המסים הגורר גביית מסים, אינם מעניקים שום זכויות כאמור מפורשות בסעיף 20 (2) לחוק מס הקרקעות, מס' 30 לשנת 1955 (ע"ר לשנת 1955, עמ' 480 בעמ' 489 רישא).

ג. הקרקע לסוגיה

20. מבין חמשת סוגי המקרקעין שבהם מכיר חוק הקרקעות העות'מאני 1858 סוג אחד אינו ניתן לרכישה לא להלכה ולא למעשה אלא רק בדרך חקיקה, כפי שאכן עשה המחוקק היירדני (לעיל סעיף 33). סוג אחר, וקף, אינו ניתן לרכישה להלכה, ולמעשה הוא אמנם ניתן לרכישה, אך רק באמצעות סמכות שלטונית (ראה סעיף 17 לעיל). לגבי שני סוגים נוספים, מלכ ו-מירי, אף על פי שניתן לרכשם אסור לזרים להתישב בהם (סעיף 4 ד ו-11 לעיל).
- בכלל זרים, כאנשים פרטיים, אינם יכולים לרכוש זכויות בקרקע מעבר לחכירה בת שלוש שנים אלא רק בכפוף לאישור מועצת השרים (כיום מפקד האזור) ולהגבלות המנויות לעיל בסעיף 4. רק תאגידים זרים חופשיים מתהגבלות המתייחסות לרכישה על-ידי זרים, לפי חקיקה צבאית ישראלית (לעיל סעיף 5) שוודאי תעורר מחלוקת במו"מ אך גם זאת רק על האוטונומיה, אם אכן יתקיים.
21. סוג הקרקעות היחיד הפנוי מכל הגבלה לרכישתן הוא אותו חלק מאדמות מואת (- שהוא אחד מ-5 הסוגים לפי חוק הקרקעות העות'מאני) אשר לא עבר לבעלות שום אדם ושום מדינה עד ה-6 ביוני 1967.
- מעצם הגדרתן בסעיף 6 לחוק הקרקעות העות'מאני עולה ברורות כי אדמות אלה הן הפקר. ("אדמות מואת הן אלה שאינן ב-החזקה (תצרף) של אף אחד ואשר לא הונחלו ולא הוקצו לבני אדם"). הגדרה זו של אדמות מואת לא שונתה עד היום.

22. א. למדינה העות'מאנית לא היתה אישיות משפטית במשפט הפנימי העות'מאני. אם יש צורך במראה מקום למפורסמות אלה הנה גודבי ודוכן בספרם משנת 1935 אומרים בעמוד 306 כי "מושג האישיות המשפטית היה בלתי ידוע בחוק העות'מאני".
- ב. לא שלטון המנדט וגם לא השלטון הירדני ביהודה ובשומרון לא חוקקו שום הוראה כגון זו של סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951 האומרת:
- "נכס מקרקעין המצוי בישראל, ואין לו בעל, הוא נכס מדינת ישראל מיום היותו לנכס ללא בעל או מיום ו' באייר תש"ח (15 במאי 1948), הכל לפי התאריך המאוחר יותר".
- ג. מכאן שאפילו נביח כי לשלטון המנדט ולמדינה הירדנית היתה אישיות משפטית בעלת כושר לרכוש נכסים, עדיין לא בוצע, לגבי אדמות המואת כולן, בימי השלטונות הללו, אותו אקט שהוא חיוני לרכישת בעלות, דהיינו מעשה חקיקה כאמור או רישום בספרי האחוזה או רכישה לצרכי ציבור או תפיסת חזקה באמצעות שוכרים שיעסקו בטיוב הקרקע או בהחיאטה (לעיל סעיף 5(ב) בראש עמוד 2).
23. המסקנה שלא כל אדמות המואת נהיו אדמות מדינה מוצאת לה חיזוק בניסוחם ובתולדותם של החוקים הירדניים שעניינם נכסי המדינה ואדמותיה.
- א. חוק הנהלה ומסירה של אדמות ונכסי המדינה, מס' 1 לשנת 1953, (בסעיפים קטנים א' ב' ו-ג' של סעיף 3) דן במקרקעין "השייכים לממשלה" (יחצ לל-חכומה).
- ב. חוק הנהלת נכסי המדינה, מס' 13 לשנת 1961 (ע"ר לשנת 1961 עמ' 392) מגדיר (בסעיף 2) את "נכסי המדינה" כ"נכסים לא נדים שבבעלות המדינה על פי החוקים ברי התוקף".
- ג. חוק הנהלת נכסי המדינה, מס' 32 לשנת 1965, מגדיר (בסעיף 2), את נכסי המדינה כ"נכסים לא נדים שבהחזקה (תחצורף ב-הא) או בבעלות (תמלכ-הא) של המדינה".
- לראשונה בחוק זה יש התייחסות (בסעיף 4) לא רק להשכרה ומסירה של נכסים "השייכים לממשלה" שבבעלות המדינה על פי החוקים ברי התוקף, אלא גם סתם ל"חלקם אדמה" שאותה המדינה משכירה או מוסרת.

אותה "חלקת אדמה" שהפית שאיננה "נכס המדינה (מלכ לל-דולה)
היא בהכרח הנכס הלא נייד הנזכר בסעיף ההגדרות (סעיף 2)
המצוי "בהחזקה" של המדינה. יתירה מזו, סעיף 5 לחוק זה
דן בקרקעות ונכסים שרוצים להעבירם אך אין הם נכנסים לאף
אחת מהקטגוריות של סעיף 4.

העולה מהמקובץ הוא שמחוץ לקרקעות שבבעלות המדינה ישנן גם קרקעות
אחרות שהמדינה מחזיקה בהם באמצעות שוכרים או מעבדים אחרים. אלה
הם קרקעות ה-מואת שאינם רשומים על שם המדינה והם רק נתפסים על-ידיה
כאמור לעיל בסעיף 22ג. סיפא.

24. כאשר המדינה החלה להחכיר קרקעות שהיו לא בבעלותה אלא רק בחזקתה
השתנו גם זכויותיו של מי שמחזיק את הקרקע.

א. ב-1953 וב-1961, כאשר אדם היה מחזיק (תצרף) או שוכר
(אסתאג'ר) של אדמות בבעלות המדינה היא היתה מעניקה לו זכויות
החזקה או שכירות העוברים בירושה (סעיף 5 בחוקים מ-1953
ו-1961).

ב. ב-1965 כאשר המדינה החלה להשכיר ולמסור חלקות אדמה שאינן
בבעלותה, המחזיקה את קרקע "בלתי מוסדרת ובלתי רשומה במפות
מחלקת הקרקעות והמדידות" אינו זוכה אלא בזכות קדימות
(חק אלויה) לקבלת הקרקע או לשכירתה בעת ההסדר (סעיף 15 לחוק).
25. צו מספר 58, צו בדבר נכסים נטושים רכוש הפרט, מגדיר את "רכוש הפרט"
כ-"כל נכס שאינו בבעלות המדינה אשר שלטה באזור לפני התאריך הקובע".
"נכס" כולל מקרקעין.

והנה סעיף 4(א) לצו קובע:

"כל נכס נטוש מוקנה לממונה ... (סעיף 4(א)).

.....

"הממונה הוא אישיות משפטית" (סעיף 3(א))

מכאן המפתח להמלצות.

המלצות

26. כמו"מ על הקרקעות באיזור האוטונומיה רצוי להתרכז בדיון על הרכוש שבידי הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש, ובאופן מיוחד באותו רכוש בידיו ששום בעלים לא יכול לתבוע אותו (על-פי סעיף 13 לצו. ראה לעיל סעיף 6 סופא לעיל).
- במסגרת זו נכלול את אדמות ה-מואת שלא הוקנו אלא רק לממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש. טענתנו תהיה שהממונה הוא הראשון שהיקנו לו את אדמות ההפקר.
27. כנקודת פתיחה כמו"מ בנושא זה רצוי לבחור בקרקעות היהודים ביו"ש. טענת-נגד מצד הערבים ביחס לרכושם בישראל, ראויה להדחות בעזרת טענתנו לרכוש היהודים בארצות ערב.
- נקודת פתיחה זו טובה גם להשגת הסדר נוח בנושא שליטתנו במערכת רישום המקרקעין, לא רק בשל חולשת המעמד של הממונה הירדני על רכוש האויב בהם (לעיל סעיף 7), אלא בעיקר משום שבתקופת ירדן הוכח שאין הם יודעים לשמור על רכוש היהודים.

ב ב ר כ ה ,

ד"ר יעקב מירון.

מדינת ישראל

משרד המשפטים

סודי

המשרד הראשי

תאריך: 1 בדצמבר 1978

1 בדצמבר 1978

מספר: _____

אלו מר מאיר גבאי, המנהל הכללי

מחוז יועץ למשפט ארצות ערב

הנדון: אדמות העקר ביהודה ובשומרון

מסמן: המזכיר הנספח למכתבי אליך מיום

כח"ח חשוון תשל"ט, 28 נובמבר 1978

1. בדקתי את מקורותיו של דוכן (דיני קרקעות במדינת ישראל, מהדורה שנייה, ירושלים תשי"ב, ע"ע 53-54), וכעת אני משוכנע שדקתי לא רק במשפט הירדני אלא אמיליו גם במשפט הישראלי כשאמרתי כי עד לחקיקת סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951, היו בארץ (וביהודה ובשומרון עד היום) קרקעות העקר שאינן רכוש ממשלתי.
2. דוכן (עמ', עמ' 53) טעה בהבנת ההודעה הפומבית מיום 10 נובמבר 1921. אין בהודעה פומבית זו שום הקניה של אדמות מואת לבעלות המדינה. לכל היותר הכפיף עצמו שלטון המנדט לדין החל על כל אדם והורה על סימונו, לצרכי עיבוד וייעור, של בין השאר, אדמות מואת. רק עם ביצוע העיבוד או הייעור יכולה היתה הממשלה המנדטורית לייחס לעצמה "החזקה", ומכילא לייחס לעצמה בעלות על אדמות ה-מואת המוחיות. להכנה זו של ההודעה הפומבית מיום 10 נובמבר 1921 שותף גם מר פיטר אלמן.
3. יתירה מזו, בפקודת היערום 1920 (הנזכרת בהודעה הפומבית הנ"ל מיום 10 נובמבר 1921), החלה בין השאר על יערום ממלכתיים (סעיף 4) ויערום פרטיים (סעיפים 5 ו-6 (א)) ברורה לחלוטין ההבחנה בין יערום ממלכתיים הנסועים על אדמה ממשלתית (סעיף 4) לבין יערום על אדמה מואת שבעבר נמסרה לאדם כדי שיטע עליה יער (סעיף 6 (ב)).
4. לשיקולים יסודיים אלה יש להוסיף עוד:
(א) ההודעה הפומבית מיום 10 בנובמבר 1921, שהוקמה מבחינה חוקתית הוא מעורפל, וראי לא ניתנה מכה המנדט, שלא נכנס לחוקו אלא רק ב-29 בספטמבר 1923. חוקה החוקית בא לה, לכל היותר מדיני המלחמה, והללו כידוע בדרך כלל, אינם מחירים לכובש לשנות את חוקי הארץ הכבושה. מכאן אולי זהירותו של מפרסם ההודעה הפומבית כנצלו אם ההחזקה (על-ידי ייעור ועיבוד) כדרך לייחוס הקרקעות לשלטון.

משרד המשפטים

המשרד הראשי

- 2 -

תאריך: _____

מספר: _____

(ב) מסך כל הקומת המנדט ולמעשה עד ע.א. 518/61 מדינת ישראל נ. בדראן (1962)
 פד"י ט"ז 1717, בעמ' 1721 הן סברו בתי המשפט כי אין ליישם את פקודת קרקעות ה-פואה
 1921 בצורה דווקנית, והכירו בהחייאה גם אם לא הוכח שהיא הושלמה לפני 1921, ואף אם לא
 הוגשה בקשה לרישום בספרי האחוזות מן החדשים שנקבעו באותה פקודה. בתי המשפט גם
 התעלמו מהתיקון שהכניסה אותה פקודה בסעיף 103 סיפא של חוק הקרקעות העות'מאני.
 אילו ראה שלטון המנדט את קרקעות ה-פואה כאדמות מדינה האם היה משלים עם מדיניות
 כזו בפסיקה בתי המשפט?

5. כתב המנדט שנכנס לחוקו, כאמור, ב-29 בספטמבר 1923 מדבר פשוטות בסעיף 6 סיפא שלו על
 "אדמות מדינה ואדמות מחוץ (State Lands and waste lands)".
 ההודעה הפומבית מיום 10 נובמבר 1921, אמילו נניה שהמכוונה להעביר את האדמות המהות לבעלות
 שלטון המנדט, וראי אינה יכולה לעמוד בניגוד לדברים פשוטים אלה בכתב המנדט, המאוחר
 בשנתיים להודעה הפומבית.

6. על כן נראה כי המחוקק הירדני, ולא דוכן, הוא שצדק. אין זה מקרה שבאותו חוק נכסי המדינה
 מס' 32 לשנת 1965, בו מופיעה, בפעם הראשונה, האבחנה בין נכסי דלא ניירי שבהחזקת המדינה
 לבין נכסי דלא ניירי שבעלותה, - באותו חוק מדובר בפעם הראשונה על אדמות "בלתי מרוות
 ובלתי קבועות על מפת מחלקת הקרקעות והמדידות" (סעיף 15). בחוקי נכסי המדינה מ-1953
 ומ-1961 לא נזכרות אדמות כאלה, ובהגדרה גם לא מדובר על נכסי דלא ניירי שבהחזקת המדינה
 אלא רק אלה שבעלות הממשלה או המדינה (וראה סעיף 23 ג', בעמוד 7 בתזכירי שבספר).

7. אין להביא שום ראיה מן המשפט האנגלי כי המושג של קרקעות הפקר כלל אינו מוכר במשפט
 האנגלי, ואין ללמוד ממנו על דרך העברת נכסי הפקר לבעלות המדינה.

8. העמדה המתבקשת לאור דיני הקרקעות הירדניים היא, אימנא
 (א) רכוש הפרט. ישראל הכבד את רכוש הפרט באיזור האוסטנומיה, כשם שכיבדה אותו בעבר
 תחת הממשל הצבאי.

(ב) רכוש רשויות מקומיות כנ"ל.

This document is a reproduction of the original text. It should be included in the law.

מדינת ישראל

משרד המשפטים

המשרד הראשי

תאריך: _____

מספרנו: _____

- 3 -

(ג) שטחים הדרושים למיחול הישובים (הערביים ואולי גם היהודיים) יוקצו, כחוק אדמה מסלחית, עם"י החלטה מה אחד של ועדה פריטטית ישראלית - אוטונומית. כמובן מה נוטלים הצדדים על עצמם סיכון של קיפאון מוחלט.

(ד) אדמה מסלחית. למעט אותו חלק מהרכוש המסלחתי שיוקצה על-ידי הועדה האמורה, יסארו שטחים אלה בירי המימשל הצבאי ש"ייסוג" (אך לא יבוסלו), כל עוד לא הוחלט על הריבונות ביהודה ובשומרון. לגבי קרקעות מסוג מירי ומולכ שהם אדמה מסלחית חשוב להגיע בהסכם לקביעה שישראלים אינם זרים ביהודה ובשומרון, כדי לכסל באופן זה את הוראת סעיף 7 טיפא לעוק מס' 49 לשנת 1953, חוק ההחזקה בנכסים לא נדים, האוסרת החישובות (חופן) של זרים באיזורים אלה.

(ה) קרקעות הפקר. (= קרקעות מואת שלא הוקצו לאף אחד). הללו יוצאו כליל מהמו"מ עם האוטונומיה.

9. שאילת הריבונות איננה מתעוררת אלא רק לגבי הסוגים (ג) ו- (ד) לעיל, ולפירושה מוצעת הדרך הפרגמטית האמורה.

מעל לכל חשוב להדגיש כי לא כל הקרקעות ביהודה ובשומרון צריכות לעלות לדיון במסגרת המו"מ על האוטונומיה. רק אותן קרקעות הדרושות לאוטונומיה ניתן להעלות לדיון ואם מישהו ינסה לפעול לאדמות ה-מואח (הבלתי רשומות על שם המדינה) יש להעלות נגדו, בין השאר, גם את הסענות הנובעות מדיני המקרקעין.

10. לדעתי, איפוא, בכפוף לגורן האמור להשיג קביעה בהסכם שישראלים אינם זרים ביהודה ובשומרון, נוה לישראל לנהל את המו"מ על בסיס דיני הקרקעות הירדניים, בעיקר משום שבעזרתם ניתן למנוע מרשויות האוטונומיה נחש נכבד מקרקעות יהודה ושומרון, בעיקר ביהודה, וכן בלב השומרון.

כ ב ר כ ה

ד"ר יעקב מירון

A

SURVEY OF PALESTINE

Prepared in December 1945 and January 1946

for the information of the

ANGLO-AMERICAN COMMITTEE OF INQUIRY

VOLUME I

PRINTED BY THE GOVERNMENT PRINTER, PALESTINE

ernment claimed that the participation of the United States in the war entitled it to be consulted as to the terms of Mandates. The British Government agreed and a draft of the Palestine Mandate, together with those of other British Mandates, was submitted to the United States Government. At the request of the United States certain alterations were made, mainly in regard to economic matters; the United States Government insisted on the application of the principle of equal economic opportunity for all States Members of the League and the United States in respect of all Mandates with the exception of that for Palestine; it waived this claim with regard to Palestine in recognition of the special situation and the interests of the Jewish National Home. The discussions delayed submission of the draft Mandate to the Council of the League and it was not until the 24th July, 1922, that an agreed text was confirmed by the Council and until 29th September, 1923, that it came formally into operation. This text is set out below in full:—

"The Council of the League of Nations:

WHEREAS the Principal Allied Powers have agreed, for the purpose of giving effect to the provisions of Article 22 of the Covenant of the League of Nations, to entrust to a Mandatory selected by the said Powers the administration of the territory of Palestine, which formerly belonged to the Turkish Empire, within such boundaries as may be fixed by them; and

WHEREAS the Principal Allied Powers have also agreed that the Mandatory should be responsible for putting into effect the declaration originally made on November 2nd, 1917, by the Government of His Britannic Majesty, and adopted by the said Powers, in favour of the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, it being clearly understood that nothing should be done which might prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country; and

WHEREAS recognition has thereby been given to the historical connexion of the Jewish people with Palestine and to the grounds for reconstituting their national home in that country; and

WHEREAS the Principal Allied Powers have selected His Britannic Majesty as the Mandatory for Palestine; and

WHEREAS the mandate in respect of Palestine has been formulated in the following terms and submitted to the Council of the League for approval; and

WHEREAS His Britannic Majesty has accepted the mandate in respect of Palestine and undertaken to exercise it on behalf of the League of Nations in conformity with the following provisions; and

WHEREAS by the aforementioned Article 22 (Paragraph 8), it is provided that the degree of authority, control and administration

CHAPTER I.

to be exercised by the Mandatory, not having been previously agreed upon by the Members of the League, shall be explicitly defined by the Council of the League of Nations;

Confirming the said Mandate, defines its terms as follows:—

Article 1.

The Mandatory shall have full powers of legislation and of administration, save as they may be limited by the terms of this mandate.

Article 2.

The Mandatory shall be responsible for placing the country under such political, administrative and economic conditions as will secure the establishment of the Jewish national home, as laid down in the preamble, and the development of self-governing institutions, and also for safeguarding the civil and religious rights of all the inhabitants of Palestine, irrespective of race and religion.

Article 3.

The Mandatory shall, so far as circumstances permit, encourage local autonomy.

Article 4.

An appropriate Jewish agency shall be recognized as a public body for the purpose of advising and cooperating with the Administration of Palestine in such economic, social and other matters as may affect the establishment of the Jewish national home and the interests of the Jewish population in Palestine, and, subject always to the control of the Administration, to assist and take part in the development of the country.

The Zionist Organization, so long as its organization and constitution are in the opinion of the Mandatory appropriate, shall be recognized as such agency. It shall take steps in consultation with His Britannic Majesty's Government to secure the cooperation of all Jews who are willing to assist in the establishment of the Jewish national home.

Article 5.

The Mandatory shall be responsible for seeing that no Palestine territory shall be ceded or leased to, or in any way placed under the control of, the Government of any foreign Power.

Article 6.

The Administration of Palestine, while ensuring that the rights and position of other sections of the population are not prejudiced, shall facilitate Jewish immigration under suitable conditions and shall encourage, in co-operation with the Jewish agency referred to in Article 4, close settlement by Jews on the land, including State lands and waste lands not required for public purposes.

Article 7.

The Administration of Palestine shall be responsible for enacting a nationality law. There shall be included in this law

human citizenship by Jews who take up their permanent residence in Palestine.

Article 8.

The privileges and immunities of foreigners, including the benefits of consular jurisdiction and protection as formerly enjoyed by Capitulation or usage in the Ottoman Empire, shall not be applicable in Palestine.

Unless the Powers whose nationals enjoyed the aforementioned privileges and immunities on August 1st, 1914, shall have previously renounced the right to their re-establishment, or shall have agreed to their non-application for a specified period, these privileges and immunities shall, at the expiration of the mandate, be immediately re-established in their entirety or with such modifications as may have been agreed upon between the Powers concerned.

Article 9.

The Mandatory shall be responsible for seeing that the judicial system established in Palestine shall assure to foreigners, as well as to natives, a complete guarantee of their rights.

Respect for the personal status of the various peoples and communities and for their religious interests shall be fully guaranteed. In particular, the sacred and inviolable character of the Holy Places shall be maintained in accordance with religious law and the dispositions of the founders.

Article 10.

Pending the making of special extradition agreements relating to Palestine, the extradition treaties in force between the Mandatory and other foreign Powers shall apply to Palestine.

Article 11.

The Administration of Palestine shall take all necessary measures to safeguard the interests of the community in connection with the development of the country, and, subject to any international obligations accepted by the Mandatory, shall have full power to provide for public ownership or control of any of the natural resources of the country or of the public works, services and utilities established or to be established therein. It shall introduce a land system appropriate to the needs of the country, having regard, among other things, to the desirability of promoting the close settlement and intensive cultivation of the land.

The Administration may arrange with the Jewish agency mentioned in Article 4 to construct or operate, upon fair and equitable terms, any public works, services and utilities, and to develop any of the natural resources of the country, in so far as these matters are not directly undertaken by the Administration. Any such arrangements shall provide that no profits distributed by such agency, directly or indirectly, shall exceed a reasonable rate of interest on the capital, and any further profits shall be utilized by it for the benefit of the country in a manner approved by the Administration.

The Mandatory shall be entrusted with the control of the foreign relations of Palestine, and the right to issue exequaturs to consuls appointed by foreign Powers. He shall also be entitled to afford diplomatic and consular protection to citizens of Palestine when outside its territorial limits.

Article 13.

All responsibility in connexion with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites and the free exercise of worship, while ensuring the requirements of public order and decorum, is assumed by the Mandatory, who shall be responsible solely to the League of Nations in all matters connected herewith, provided that nothing in this article shall prevent the Mandatory from entering into such arrangements as he may deem reasonable with the Administration for the purpose of carrying the provisions of this article into effect; and provided also that nothing in this Mandate shall be construed as conferring upon the Mandatory authority to interfere with the fabric or the management of purely Moslem sacred shrines, the immunities of which are guaranteed.

Article 14.

A Special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places and the rights and claims relating to the different religious communities in Palestine. The method of nomination, the composition and the functions of this Commission shall be submitted to the Council of the League for its approval, and the Commission shall not be appointed or enter upon its functions without the approval of the Council.

Article 15.

The Mandatory shall see that complete freedom of conscience and the free exercise of all forms of worship, subject only to the maintenance of public order and morals, are ensured to all. No discrimination of any kind shall be made between the inhabitants of Palestine on the ground of race, religion or language. No person shall be excluded from Palestine on the sole ground of his religious belief.

The right of each community to maintain its own schools for the education of its own members in its own language, while conforming to such educational requirements of a general nature as the Administration may impose, shall not be denied or impaired.

Article 16.

The Mandatory shall be responsible for exercising such supervision over religious or ecclesiastical bodies of all faiths in Palestine as may be required for the maintenance of public order and good government. Subject to such supervision, no measures shall be taken in Palestine to obstruct or interfere with the enterprise of such bodies or to discriminate against any representative or member of them on the ground of his religion or nationality.

Article 17.
The Administration of Palestine may organize on a voluntary basis the forces necessary for the preservation of peace and order, and also for the defence of the country, subject, however, to the supervision of the Mandatory, but shall not use them for purposes other than those above specified save with the consent of the Mandatory. Except for such purposes, no military, naval or air forces shall be raised or maintained by the Administration of Palestine.

Nothing in this article shall preclude the Administration of Palestine from contributing to the cost of the maintenance of the forces of the Mandatory in Palestine.

The Mandatory shall be entitled at all times to use the roads, railways and ports of Palestine for the movement of armed forces and the carriage of fuel and supplies.

Article 18.

The Mandatory shall see that there is no discrimination in Palestine against the nationals of any State Member of the League of Nations (including companies incorporated under its laws) as compared with those of the Mandatory or of any foreign State in matters concerning taxation, commerce or navigation, the exercise of industries or professions, or in the treatment of merchant vessels or civil aircraft. Similarly, there shall be no discrimination in Palestine against goods originating in or destined for any of the said States, and there shall be freedom of transit under equitable conditions across the mandated area.

Subject as aforesaid and to the other provisions of this mandate, the Administration of Palestine may, on the advice of the Mandatory, impose such taxes and customs duties as it may consider necessary, and take such steps as it may think best to promote the development of the natural resources of the country and to safeguard the interests of the population. It may also, on the advice of the Mandatory, conclude a special customs agreement with any State the territory of which in 1914 was wholly included in Asiatic Turkey or Arabia.

Article 19.

The Mandatory shall adhere on behalf of the Administration of Palestine to any general international conventions already existing, or which may be concluded hereafter with the approval of the League of Nations, respecting the slave traffic, the traffic in arms and ammunition, or the traffic in drugs, or relating to commercial equality, freedom of transit and navigation, aerial navigation and postal, telegraphic and wireless communication or literary, artistic or industrial property.

Article 20.

The Mandatory shall co-operate on behalf of the Administration of Palestine, so far as religious, social and other conditions may permit, in the execution of any common policy adopted by the League of Nations for preventing and combating disease, including diseases of plants and animals.

The Mandatory shall secure the enactment within twelve months from this date, and shall ensure the execution of a Law of Antiquities based on the following rules. This law shall ensure equality of treatment in the matter of excavations and archaeological research to the nationals of all States Members of the League of Nations.

(1).

"Antiquity" means any construction or any product of human activity earlier than the year 1700 A.D.

(2).

The law for the protection of antiquities shall proceed by encouragement rather than by threat.

Any person who, having discovered an antiquity without being furnished with the authorization referred to in paragraph 5, reports the same to an official of the competent Department, shall be rewarded according to the value of the discovery.

(3).

No antiquity may be disposed of except to the competent Department, unless this Department renounces the acquisition of any such antiquity.

No antiquity may leave the country without an export licence from the said Department.

(4).

Any person who maliciously or negligently destroys or damages an antiquity shall be liable to a penalty to be fixed.

(5).

No clearing of ground or digging with the object of finding antiquities shall be permitted, under penalty of fine, except to persons authorised by the competent Department.

(6).

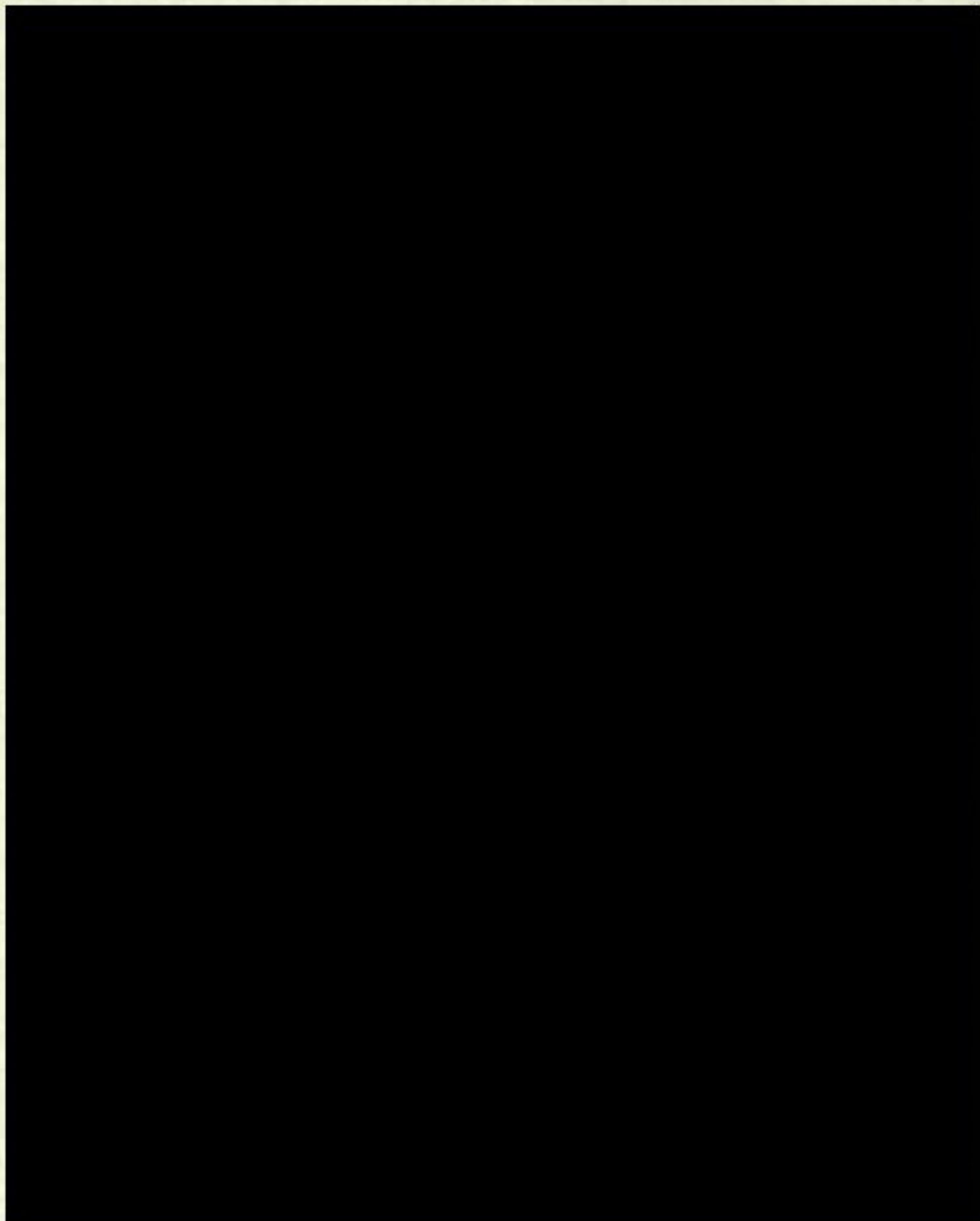
Equitable terms shall be fixed for expropriation, temporary or permanent, of lands which might be of historical or archaeological interest.

(7).

Authorization to excavate shall only be granted to persons who show sufficient guarantees of archaeological experience. The Administration of Palestine shall not, in granting these authorizations, act in such a way as to exclude scholars of any nation without good grounds.

(8).

The proceeds of excavations may be divided between the excavator and the competent Department in a proportion fixed by that Department. If division seems impossible for scientific reasons, the excavator shall receive a fair indemnity in lieu of a part of the find.

אם נחזור שוב לדוגמת הכלים השלובים, נאמר, כי זהו הקצה האחד של הכלים, נותן אותותיו בקצה האחר.

2. מועד התממשות הסכנה והערנות להסדר נאות

קיים קושי להסביר את הסכנה, משום שזו אינה אמורה להתחולל מניה וביה על כן, בכל מו"מ אפשרי, דימצא מי שיטען כי עובדות הדרוגיאולוגיות אלו לא נוצרו בעקבות הסכם קמפ-דויד. הן קיימות ועומדות משעת ימי כראשית והקטסטרופה המתוארת לעיל, לא התרחשה ולכן אין ישראל, אלא מהלכת אימים על בני שיחה, כדי לקנות אחיזה מדינית ביהודה ושומרון, מעבר למשתמע מן ההסדרים שהוצעו על דה עצמה.

לכן יש להעיר כי אכן, כל מה שתואר לעיל, הוא תהליך. אך דא עקא, אל לנו להתפס לשאננות מסוכנת, משום שאנחנו קובעים את גורל ישראל לדורות הבאים.

אם לא נגלה ערנות, כבר עכשיו ואם כתוצאה מכך תתבצענה פעילויות אנושיות שונות, לא בתחום הישיר שבו אנחנו עוסקים אך בזיקה קרובה והדוקה אליו, לא נוכל, גם אם תהינה בידינו בעתיד מלוא העצמה הצבאית והמדינית, לסובב את הגלגל אחורנית.

הסכם האוטונומיה, גם אם ישאיר בידי ישראל את מקור הסמכות לפתח, לנהל משאבי המים ולהגן עליהם, לא יעמוד במבחן המציאות המשפטית ומציאות החיים. אם האוכלוסיה ביהודה ושומרון תגדל בדרך לא מבוקרת וגדול זה ידרוש תוספת מים שתיה, שום הסדר, אשר יצטמצם לנושא המים בלבד, לא יעמוד לנו, אלא אם נשכיל לקבוע מראש תנאים שיהיה בכוחנו לממשם, אשר ימנעו תחרות בין צרכי שתיה אנושיים אלמנטריים, ביהודה ושומרון ובין שמוש במים לצרכי ייצור בתעשייה ובחקלאות בישראל. אם חלילה תתרחש תחרות כזאת, תוכרע הכף לטובת הצרכים האלמנטריים ביהודה ושומרון ולרעת ישראל כי לא נוכל לטעון לזכויות השקיה וייצור, אם שכנינו יזדקקו לאותם המים לשם שתיה.

3. זיקת עזה לישראל

כאמור לעיל, הולכים מקורותיה של עזה ומתדלדלים כבר בהווה. הנטחת צוכיה של עזה במים יכולה לבוא משלושה מקורות:

- א. הטתקת מי ים;
- ב. יבוא מים ממצרים;
- ג. יבוא מים מישראל.

האפשרות הראשונה היא חזון רחוק עדיין, לא רק משום שטרם נפתרו הבעיות הטכנולוגיות כלכליות, הכרוכות בהפקת מים בכמות משמעותית ממקור זה (עלות המים המומתקים באילת מגיעה לכ-25 ₪ ל-1 מ"ק), אלא משום הבעיות הכלכליות, פוליטיות וסביבתיות, המתלוות לבעית מקור האנרגיה, הדרושה לשם המתקת מי ים.

בהקשר זה אני רואה צורך להעיר כי ראוי להבטיח ברצועת עזה, הסדרים מדיניים כאלה, אשר יקנו לנו בעתיד את הסוברניות הטלאה בשטח האנרגיה. רגישותו של נושא זה בתודעת החברה האנושית, גוברת והולכת - ראה אוסטריה, הארצות הסקנדינביות ואפילו תחנת הכוח בחדרה - ואם לא תשמר לישראל אופציה זו ברצועה בעתיד, כי אז תזדקק עזה למימיה של ישראל לצרכי שתיה.

האפשרות השנייה, יבוא מים ממצרים, פירושה המעשי הנו זיקה מדינית של הרצועה למצרים. יתר ע"כ, קשה להניח כי מצרים תסכים להסדר כזה ללא תמורה מדינית מצד ישראל. הטעון הישראלי גורס כי רצועת עזה מעולם לא היתה טריטוריה מצרית וכי הרצועה היתה חלק אינטגרלי מארץ ישראל המנדטורית. לכן, ע"מ להבטיח את האינטרסים הישראליים, יש להמשיך את הזיקה הזאת למדינת ישראל, חלופתה של ארץ ישראל המנדטורית. מכאן דובן כי כל נסיון שלנו להחנער מאחריהנו לצרכי המים של הרצועה, יתפרש ובעדק, כהחלשת התלות הזאת וכל נסיון לתלות את הרצועה באספקת מים מצרית, פירושו המרת הזיקה לישראל בזיקה למצרים.

האפשרות השלישית, יבוא מים מישראל, היא האחת המעשית וממילא מתחייב ממנה, קודם כל פקוח על חלוקת המים, על השמוש בהם ועל טהור הביוב. כדי להמחיש את חשיבות השליטה והבקרה הישראלית על חלוקת המים ברצועה ועל השמוש בהם, אתאר להלן את פעילותנו מאז מלחמת ששת הימים ואציג תסריט של ההתפתחות הצפויה, אם לא נקיים בידינו את השליטה על המים.

מאז ששת הימים הנהגנו ברצועה משטר קצוב חמור המקיף את כל מגוון הפעילויות במים, החל מקדוח ושאיבה וכלה בחלוקה ושמוש. יתר ע"כ, למעשה הקפאנו את היקף הפעילות החקלאית ובכך מנענו הגדלת הצריכה והשאיבה.

אם לא נקיים בידינו פקוח מלא על פעילויות כלכליות התלויות באספקת מים, תגיע הצריכה למימדים שיסכנו את עצם קיומם של המקורות המקומיים. (כבר עתה שואבים ברצועה כ-35% יותר (!) מהמלוי החוזר ממי גשמים). אם חלילה נגיע למצב זה ולא נוכל לצמצם את אספקת המים ליהודים בישראל לשם הענות לצריכה הגוברת ברצועה, יאלץ אנחנו עצמנו לבקש את המצרים ליטול את הרצועה לחסותם או לפחות להגיע להסדרים אשר יצמצמו את הסוברניות שלנו ברצועה.

4. פתרון הבעיה

תמצית תוכן הדברים שלעיל, הנו כי אם לא תוסיף ישראל להיות מקור הסמכות למגוון פעילויות רחב, החורג מההגדרה הישירה - מים - נהא מוסרדם במו ידינו את השליטה על כשליש ממימינו לידי שכנינו ממזרח וממערב.

מציאות כזאת, אם תתהווה חלילה, פירושה המעשי הוא גמוד מדינת ישראל. שפה אחרת, תנאי לרבונות ישראלית של טמש בתוך מדינת ישראל - קרי פתוח, קליטת עליה ורכוז רובו של העם היהודי בארץ ישראל, הוא כי ישראל תהיה הרבון על המים בין הירדן לים והגורם היחיד אשר יש לדון על הסדרים בנושא המים, היא מדינת ירדן, אשר ממנה אנחנו תובעים חלוקת מי הירמוך בינה ובינינו. מערים, לדעתי איננה בן-שיח בנושא המים.

טאיר בן-טאיר

נציב המים

מבוא

1.

הפעילות ביו"ש ובפעולה שונות זו מזו במהותן: ביו"ש צפוי אחד גידול ביכר בביקוש למים, המחייב הסדרים קונסטרוקטיביים. ללא הסדרים מחייבים, פשוטה יו"ש להתחרות על השימוש במקורות מי תהום ישראלים, הנקווים חלקית בשטחים שמעבר לקו הירוק והסנוצלים כבר על ידי ישראל במלואם, ובכך לגרום לעימות. בעזה, גם ברמת הצריכה הנוכחית, צפויה הדלדלות חמורה של מקורות המים וצפוי מחסור גדול והולך ועמו המלחת המקורות.

יהודה ושומרון

2.

2.1. הביקוש למים - הספקת המים ביו"ש, כיום, מגיעה ל-120 מליון מטר מעוקב (מלמ"ק) לשנה, מתוכם 10 מלמ"ק לשנה לבית ולתעשייה. עד סוף המאה צפוי גידול בצריכה העירונית עד 100 מלמ"ק לשנה. אם יהפכו שטחי העיבוד החקלאי לשטח מושקע, יגרום הדבר לגידול ניכר בצריכה החקלאית, עד 450 מלמ"ק לשנה, דהיינו צריכה כוללת גרולה פי 4.5 מהנוכחית. אומדן זה מבוסס על הנחה כי שטחי השלחין כשויים לגודלם-80,000 דונם כיום, עד 1,000,000 דונם בסוף המאה, מתוך שטח מעובד כולל של 2,000,000 דונם.

2.2. מקורות המים - מקורות המים עליהם עשוי פתוח רב מימדים זה להשפיע, הם מי תהום, מי ירדן ומי ירמוק.

מי התהום (ראה ציור), מקורם בגשמים הנקווים ומחלחלים לקרקע בהרי יהודה ושומרון. מים אלה מזינים את טאגרי מי התהום, המגיעים בחת-הקרקע לבקעת הירדן במזרח ולתחומי ישראל במערב ובצפון, ודרכם על המעיינות בשולי ההרים, שרובם בתחומי ישראל, ביניהם המעיינות העיקריים של ישראל (מעיינות ירקון, תנינים, חרוד ובית-שאן).

2.3. אפשרויות הספקת המים - ניתן לספק את מלוא גידול הצריכה העירונית החזוי ביו"ש מסקורות מים באגן המזרחי, בתנאי שאפשר יהיה למצות את מלוא הפוטנציאל האסור. אחרי ביצול בהיקף כזה, נותרים 40 מלמ"ק בלבד להשקיית השטחים המושקים כבר כיום. תוספת 140 מלמ"ק לשנה מספיקה הירמוק לבקעת הירדן המערבית, כפי שתוכנן תחילה, ושאיבת 10 מלמ"ק מהירדן, מאפשרת השקיית 190,000 דונם בלבד מתוך כלל שטחי העבור הגדולים פי כמה.

2.4. האינטרסים הישראליים - הגברת השאיבה מסאגרי התהום הישראליים הן בתחומי ישראל והן בתחומי יו"ש, תגרום להקטנת שפיעתם של המעינות והבארות הקיימים, לירידת מפלס מי התהום ולהמלחת המים המופקים. לכן, נקבעו החל מראשית שנות השישים כללי קיצוב לסאגרים אלה, הנשענים על חוק המים הישראלי: אין מתירים הפקה נוספת מסאגר מי תהום המנוצל כבר במלואו. בכך הופסק ביצולם הבוסף של מקורות מים אלה, למרות שעדיין נותרו ללא מים להשקיה מעל 60% מהשטחים הניחנים להשקיה בישראל. אין מתירים לקדוח בארות חדשות אלא אם הן מחליפות בארות קיימות או נועדו להפיק מים שהוחדרו לקרקע באופן מלאכותי, או אם נועדו לפיזור שאיבה. עם החלת ריבונות ישראל על יו"ש ב-1967 הוחלו כללי קיצוב אלה גם על איזורי ההיקוות של הסאגרים המזינים את סאגרי המים של ישראל, בבקעות המערביות והצפוניות של יו"ש.

2.5. הסיכונים לאינטרסים הישראליים - פתוח רב-מימדים של החקלאות ביו"ש ללא פקוח על ביצול מי התהום, יפגע באינטרסים הישראליים. הטכנולוגיה הקיימת של קדיחת בארות והתקנת צנרת ומשאבות, מאפשרת פתוח רב-מסדים במערב יו"ש והובלת המים ממערב יו"ש לשטחים מושקים עד לבקעת הירדן, אשר כאמור, גם אם נגיע להסדר עם הירדנים על חלוקת מי הירמוק, יוסיף להתקיים בהם בקושי למים, העולה על ההיצע.

ניצול חד צדדי כזה של המאגרים המזינים את מאגרי המים של ישראל, בכוחו לשלול עד מחצית מסקורות המים של עמק חרוד ובית-שאן, לפגוע בסקורות המים של תל-אביב, ירושלים ובאר-שבע, ובסך הכל לשלול מישראל אפשרות הסקיה של עד כשליש מהשטחים המושקים כיום, שלא לדבר על תוספת פתוח התישבותי.

הספקת מים לבקעת הירדן המערבית ממפעל הירמוק ומעודפי הירדן, עשויה להקטין את הסיכון לשלילת מקורות המים הישראליים.

גזק אחר העשוי להיגרם לסקורות מי התהום המזינים את מאגרי המים של ישראל, הנקורים בשטחים שמעבר לקו הירוק, הוא הזדהמותם בעקבות פתוח העיר, החקלאות והתעשייה ביו"ש. סילוק לא מבוקר של בירב ואשפה ושימוש מוגבר בחומרי דישון והדברה באגני ההיקוות הללו, עלולים לגרום לזהום המקורות המזינים את ישראל.

ברצפת עזה

3.

הספקת המים ברצפת עזה כיום, עולה ל-110 מלמ"ק לשנה, מתוכם 10 מלמ"ק לשנה לבית ולתעשייה. שטחי השלחין כיום הם 95,000 דונם, מתוך שטח מעובד של 210,000 דונם.

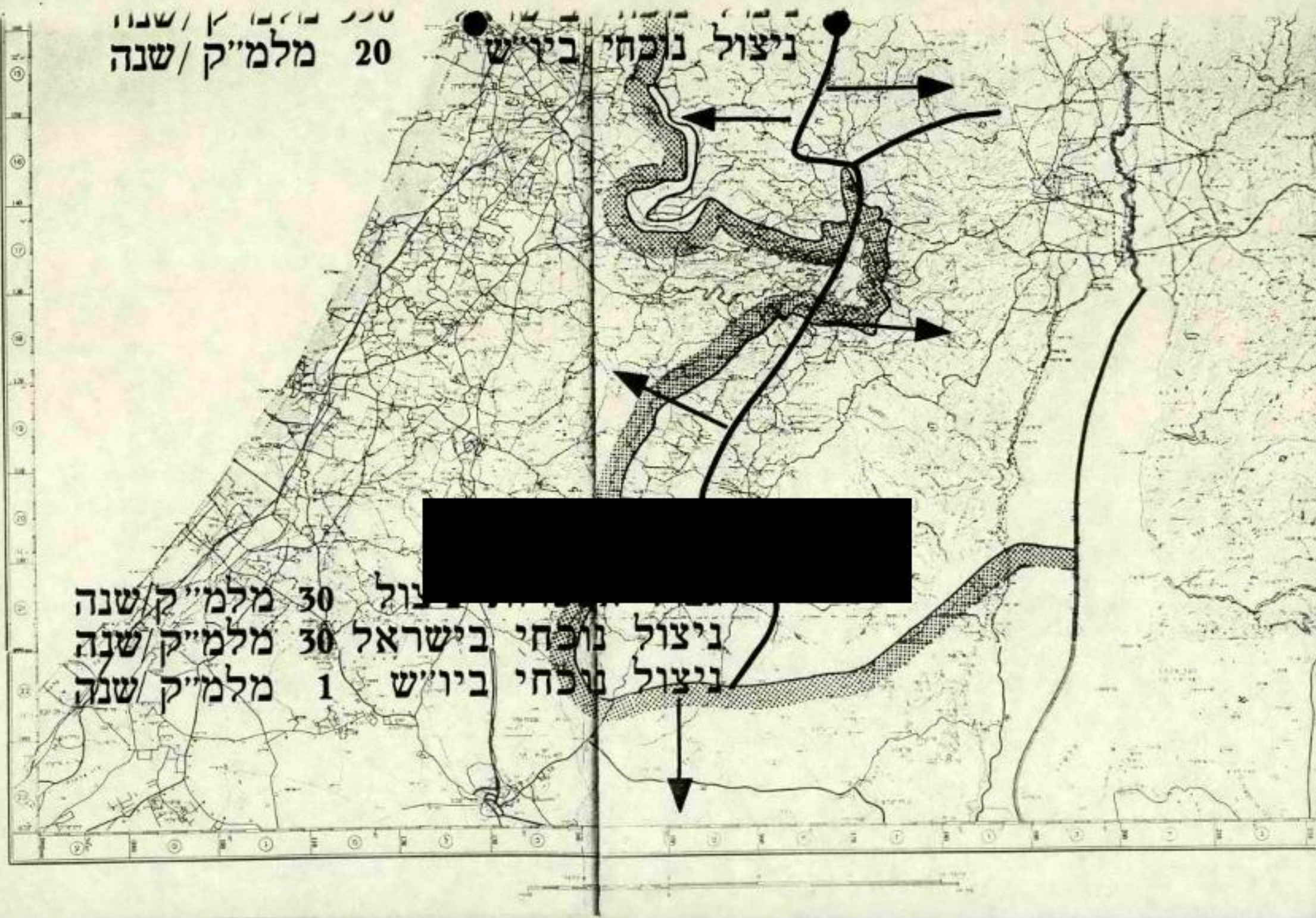
מקור המים היחיד הוא שאיבת מי תהום בשעור של 110 מלמ"ק לשנה. השאיבה בשעור זה עולה בהרבה על התחדשות המקור על ידי גשמים, ועל כן גורמת השאיבה לולדול המקור ולהמלחתו. גרעון המים באמד כיום ב-50 מלמ"ק לשנה. הגידול הצפוי בעתיד בביקוש העירוני והתעשייתי יתווסף לגרעון זה, בהעדר מקור מים חליף.

סדר בוצע / שנה
 20 מלמ"ק / שנה

ניצול נוכחי ביו"ש

30 מלמ"ק / שנה
 30 מלמ"ק / שנה
 1 מלמ"ק / שנה

320 מלמ"ק/שנה

330 מלמ"ק/שנה

20 מלמ"ק/שנה

גבול אפשרות ניצול

ניצול נוכחי בישראל

ניצול נוכחי ביו"ש

30 מלמ"ק/שנה

30 מלמ"ק/שנה

1 מלמ"ק/שנה

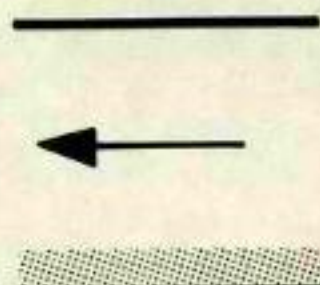
גבול אפשרות ניצול

ניצול נוכחי בישראל

ניצול נוכחי ביו"ש

קו פרשת המים
 כוון זרימה עילי
 ותת קרקעי
 גבול הקו הירוק

שרות ניצול 140 מלמ"ק/שנה
 נחל בישראל 130 מלמ"ק/שנה
 נחל ביו"ש 20 מלמ"ק/שנה

זרם עמוקות ניצול 700 מלמ"ק/שנה

גילן

בעיית המים

נתונים:

יהודה ושומרון

בארץ ישראל ממערב לירדן חמישה מאגרי מים תת קרקעיים שמקורם בגשמים היורדים באזור ומזינים אותם והניתנים לניצול הן בתחומי יו"ש והן בתחומי "הקו הירוק". שלושה מתוך חמשת אגני המים הללו מספקים מים לצפון השומרון, שפלת החוף ודרום הרי יהודה באמצעות קידוחים ומעיינות והשניים הנותרים מספקים מים לבקעת-הירדן וים המלח.

להלן הנתונים הכלליים:

- (1) הפוטנציאל (המילוי החוזר הטבעי) של מקורות המים בישראל כיום הוא 1.85 מיליארד מטרים מעוקבים.
- (2) פוטנציאל מקורות המים המשותפים הנזכרים לעיל הוא 655 מיליון מטרים מעוקבים, כלומר למעלה משליש פוטנציאל המים הכללי של ארץ ישראל המערבית.
- (3) ניצול מקורות המים המשותפים מגיע בתחומי הקו הירוק לכ-500 מיליון מטרים מעוקבים לשנה ובתחומי יו"ש לכ-120 מיליון מטרים מעוקבים לשנה.
- (4) התפלגות הצריכה ביו"ש היא כ-10 מיליון מטרים מעוקבים לשנה לצריכה ביתית ותעשייתית ו-110 מיליון מטרים מעוקבים לשנה לצריכה חקלאית.

מי האגנים התת-קרקעיים הללו הם באיכות טובה והגישה אליהם באמצעות קידוחים הן בתחומי יו"ש והן בתחומי "הקו הירוק" קלה יחסית.

אגן ירקון-תנינים מספק מים לריכוזים העירוניים ברצועת החוף המרכזית והוא משמש גם כעת הצורך להתמתק המוביל הארצי בעת עליית מליחותו. כמו כן משמש האגן כמאגר מים לרזרבה בשנה גשומה במיוחד.

אגן בית-שאן-יזרעאל מספק מים לאזורי בית-שאן ועמק חרוד מחד ולאזורי שכם וג'נין מאידך.

אגן באר-שבע מספק מים לאזור באר-שבע ודרום הרי יהודה.

לבקעת הירדן ואזור ים המלח יש שני מקורות מים בנוסף לשני אגני המים התת קרקעיים המזרימים מימיהם אליהם, והם הירדן והירמור.

חבל עזה

מקור המים היחיד בחבל עזה הינו שאיבת מי תהום כשעור של 110 מיליון מטרים מעוקבים בשנה מתוכם 10 לצריכה ביתית ותעשייתית ו-100 לחקלאות. שאיבה זו עולה בהרבה על הפוטנציאל (התחדשות המקור ע"י הגשמים) והמקור מתדלדל ורמת המליחות בו עולה. גרעון המים נאמד כיום בכ-50 מיליון מטרים מעוקבים לשנה.

ס כ נ ו ת

- א. עם גידול האוכלוסיה ביו"ש מחד והתפתחות החקלאות המבוססת על שלחין מאידך יגדל הצורך בשימוש במי האגנים תחת קרקעיים ביהודה ושומרון גופא. ללא פיקוח על קדוחי מים ועל הקצאתם יתדלדלו האגנים, תקטן שפיעת המעיינות וירד מפלס המים ורמת המליחות בהם תעלה בצורה דרסטית וכך ייווצר מחסור במים לא רק ביו"ש אלא גם בתחומי הקו הירוק. המדובר בעיקר באגן הירקון - תנינים ובית שאן - יזרעאל בהם השאיבה קלה יחסית מחד ומאידך הם מנוצלים כבר היום כמעט עד תומם. בעקבות סכנה זו הוטלו החל מ-1967 כללי קיצוב על ניצול מי התהום הללו והופסק ניצולם הנוסף של המקורות למרות שבישראל מושקים כיום רק כ-40% מהשטחים הניתנים להשקיה. ניצול חד צדדי של המאגרים הללו עלול לשלול כמחצית ממקורות המים של עמק חרוד ובית-שאן, לפגוע במקורות המים של ירושלים תל-אביב ובאר-שבע, ולשלול מישראל אפשרות השקיה של כשליש מהשטחים המושקים היום.
- ב. הפעילות האנושית הן בתחומי "הקו הירוק" והן ביו"ש מתקימת על אגני המים הללו ובעיית מי השופכין והפסולת מהווה סיכון תמור לזיהום מקורות המים של ישראל. לכן יש צורך בפיקוח על טיהור הביוב.
- ג. בחבל עזה, גידול האוכלוסיה והפיתוח התעשייתי יתווספו לגרעון המים הנוכחי. בהעדר כל מקור מים חליף יהיה צורך לתת את הדעת לפתרון מעשי שעיקרו יבוא מים לחבל ממקורות אשר לא יפגעו באינטרסים הלאומיים של ישראל.

מסקנות והמלצות

- א. ארץ ישראל, מן הירדן במזרח עד הים התיכון במערב, היא יחידה הידרולוגית אחת בה מכוונת התפתחות צריכת המים בצורה מבוקרת ע"י ישראל, כך שישמר פוטנציאל המים מחד ותתאפשר התפתחות חקלאית ותעשייתית וגידול האוכלוסיה מאידך. שאיבה בלתי מבוקרת בתחומי יהודה ושומרון עלולה לפגוע במקור מחייתה של מדינת ישראל. לכן תחום תכנון המים הכולל והפיקוח על ניצול המים חייב להשאר בידי ישראל גם עם הקמת רשות המינהל העצמי. תכנון ופיקוח אלה ימנעו, מחד, התפתחות שטחי חקלאות מושקים בצורה פרועה ויאפשרו, מאידך, התיישבות ישראלית מתוכננת. התיישבות זו באזורים הקריטיים (השיפולים המערביים והצפוניים של השומרון ודרום עמק בית-שאן) צריכה להיות תעשייתית בעיקרה הן בשל מגבלות הקרקע באזור והן בגלל צריכת המים המוגבלת שלה ביחס לחקלאות. פיתוח התעשייה באזור יאפשר גם מתן תעסוקה לחלק ממשאבי כח האדם ביו"ש אשר האלטרנטיבה הטבעית שלהם היא העיסוק בחקלאות עתירת מים.

ב. פוטנציאל מקורות המים בבקעת הירדן אינו מנוצל עד תומו וניתן לנצלו בצורה שתכסה את גידול האוכלוסיה העירונית הצפוי עד לסוף המאה, תוך שמירה על רמת ההשקיה החקלאית הנוכחית. ניצול פוטנציאל המים באזור יעשה בשתי צורות:

- (1) ניצול פוטנציאל האגנים המזרחיים ע"י קידוחים והזרמת המים למקומות הישוב.
- (2) הסכם עם ירדן בדבר תכנית מים דו לאומית בעידוד ארה"ב, המבוססת על התכנית הירדנית המקורית לחפירת תעלת הע'ור המערבית להעברת מימי הירמוך להשקיית עמק הירדן המערבי. תעלה זו תאפשר השקיה של 190.000 דונם בוספים בבקעת הירדן. יש לציין שהיום מבוצע רק החלק המזרחי של תכנית הטיית הירמוך.

ג. כאמור הולכים מקורות המים של חבל עזה ומתדלדלים, הבטחת צרכי תושביו יכולה לבוא משני מקורות:

- (1) המתקת מי ים - פתרון זה הוא חזון רחוק לא רק מפני שטרם נפתרו הבעיות הטכנולוגיות - כלכליות הכרוכות בהפקת מים בכמות הדרושה אלא גם בגלל הבעיות הכלכליות-פוליטיות-סביבתיות המתלוות לבעיית מקור האנרגיה הדרוש להמתקת המים. לכן יש להבטיח את השליטה המלאה של ישראל גם בשטח האנרגיה בחבל עזה.
- (2) יבוא מים מישראל - זהו הפתרון האפשרי והמעשי היחידי וממילא מתחייב ממנו פיקוח על חלוקת המים, על השמוש בהם ועל טהור הביוב.

ס כ ו ם

כל מה שתואר לעיל, הוא תהליך ארוך טווח. אולם כדברי נציב המים יאל לנו להתפס לשאננות מסוכנת, משום שאנחנו קובעים את גורל ישראל לדורות הבאים. אם לא נגלה ערנות וכתוצאה מכך תתבצענה פעילויות אנושיות שונות, ולאז דוקא בתחום הישיר אנחנו עוסקים אלא בזיקה קרובה וחדוקה אליו, לא נוכל, גם אם תהיינה בידינו בעתיד מלוא העצמה הצבאית והמדינית, לטובב את הגלגל אחורנית".

בהמשך דבריו קובע נציב המים כי "גם אם ישאיר ההסכם על הקמת רשות המינהל העצמי בידי ישראל את מקור הסמכות לפתח ולנהל משאבי המים ולהגן עליהם, לא יוכל לעמוד במבחן המציאות המשפטית ומציאות החיים. שום הסדר, אשר יצטמצם לנושא המים בלבד, לא יעמוד לנו, אם אוכלוסיה ביהודה ושומרון תגדל בדרך לא מבוקרת וגדול זה ידרוש תוספת מים לשתייה; אלא אם כן, נשכיל לקבוע מראש תנאים, שיהיה בכוחנו לממשם ואשר יפגעו תחרות בין צרכי השתייה האנושיים-אלמנטריים ביהודה ושומרון לבין השמוש במים לצרכי ייצור בתעשייה ובחקלאות בישראל. אם, חלילה, תתרחש תחרות זאת, תוכרע הכף לטובת הצרכים האלמנטריים ביהודה ושומרון ולרעת ישראל, כי אז לא נוכל לטעון לזכויות השקיה וייצור, כאשר שכנינו יזדקקו לאותם מים לשתייה".

לגבי חבל עזה אמר נציב המים: "אם לא נקיים בידינו פיקוח מלא על פעילויות כלכליות התלויות באספקת מים לחבל עזה, תגיע הצריכה למימדים שיסכנו את עצם קיומם של המקורות המקומיים. אם לא ננהג כפי שנהגנו מאז מלחמת ששת הימים כאשר הנהגנו בחבל משטר של קצוב חמור המקיף את כל מגוון הפעילויות במים, החל מקידוח ושאובה וכלה בחלוקה ושמוש ולמעשה הקפאנו את היקף הפעילות החקלאית ובכך מנענו הגדלת הצריכה והשאובה, הרי אנו עלולים להגיע למצב בו נאלץ לצמצם את הספקת המים ליהודים לשם הענות לצריכה הגוברת בחבל".

נציב המים מסכם דבריו באמרו כי: "מציאות, שבה ישראל לא תוסיף להיות מקור הסמכות למיגוון פעולות רב שאינן מצטמצם רק למים, ביהוש"ע, אם תתהווה חלילה, פירושה המעשי הוא פגיעה חמורה במדינת ישראל עצמה. תנאי לריבונות ישראלית בתוך מדינת ישראל - שפרושה פתוח, קליטת עליה ורכוז רובו של העם היהודי בארץ ישראל - הוא, כי ישראל תהיה הרכוז על המים בין הירדן לים התיכון. הגורם היחיד אשר אתו אפשר לדון על הסדרים בנושא המים הוא ירדן, אשר ממנה אנחנו תובעים חלוקת מי הירמוך. מצרים איננה בת-שיח בנושא המים".

111

בכסלו תשל"ד
5 בדצמבר 1973

מל"ע

חיועץ המשפטי לממשלה

אלו האלוף ש, גזית, משרד הבטחון

מפקד אזור יהודה ושומרון

מנהל אגף רכילות ורישום, מנהל מקרקעי ישראל
חממונה על רכוש ממשלתי, מפקדת אזור יו"ש

הנדון: גוחל סמול באדמות מרשים וחובתת בעלות עליהם באזור יו"ש

בהמשך לפגישת מיום 4.12.73 חנני מבקש לסכם, בקוצר כלליים, את העקרונות לטיפול במקרקעין שהוגדרו באדמות מרשים בגוחל שחוצה לאזור יהודה ושומרון.

1. א. חלוקתם של מקרקעין לסוגים שונים באזור יו"ש ע"פ חוק הקרקעות העותומני, זהה לזו שהיתה נוהגת בישראל עד חכנסו לחוקה של חוק המקרקעין תשכ"ט 1969.
ב. למיכך מעמדן המשפטי של אדמות מוואת באזור יו"ש זהה למעמדן בישראל לפני חכנסו לחוקה של חוק המקרקעין.

2. מעמדנו כמנהלים של הרכוש המשפטי באזור יו"ש מחייב לנהוג ברכוש כזה כמי שהרשויות הירדניות נהגו בו עד שנת 1967.

3. טעני טעמים אלה מביר שנראה באדמות מוואת אדמות מדינה לכל דבר, אבל לא הייתי שולל ה מ ג ע ו ת מחביעת זכותנו על אדמות מסוג זה אם שקולים מטעמים רחבים יותר מצדיקים זאת במקרים מוגדרים. כשקול מטעמי רחב כזה, חנני מחייב גישה אשר תמנע משנויים דרסטיים שיש בהם מגיעה בזכויות אשר נרכשו למעשה לפני 67, על רקע שתיקה של השלטון הקודם, גם אם אין הזכויות הללו בבחינת מה "שאינן זוכרים את ראשיתנו".

4. א. מבחינת מעשית ועד כמה שהדברים נוגעים לרשויות מחצבות סבירה דרישה שהאשור על זכות בקרקע שמבקשים לחצוב בה יבוא מהחממונה על רכוש ממשלתי. יחד עם זאת כדאי להמנע מדרישה כזו במקרים אלה:

(1) אם קיימת מחצבה באזור לפני 1967.

(2) אם בפועל קיימת כבר מחצבה קטנה שאיננה משמעותית מבחינת הסביבה והמקרקעין.

ב. אם לפי חדין המקומי אין בחטלום מס רכוש כדי לקנות זכויות בקרקע, בי אז עלינו לכבד הוואת זו, בכסוף לשקולים כלליים באזור לעיל.

ג. במקרה גבול רצוי להרבנות בגמיונות להגיע לידי הסדרים עם פועלים לזכויות במקרקעין, בתוך מגמה להמנע מסלוק יד ויחד עם זאת להבטיח כסוי משפטי להחזקת המקרקעין בידיהם.

5. אם המקום הוא בתוך מרימטר סביר של חסבר כמי שיקבע ע"י האום הפעולה בטעמים אין להפריע לשמוש אלה אלא אם יש סיבות מיוחדות עליהן יוחלט בכל מקרה.

6. האמור לעיל לגבי רשויות מחצבות יחול, בשנויים המחוייבים ע"פ חנני, גם על עמידה על זכויות חמדינה לעומת מי ש מ כ ש י ר אדמת סקשים לעבודת חקלאי ומי שמבקש לבנות על אדמות מרשים.

ב ב ר כ ח
(-)

מ, שמגר

חיועץ המשפטי לממשלה

העתק חיועץ המשפטי למערכת הבטחון

מרקליט צבאי ראשי

חיועץ המשפטי - מנהל מקרקעי ישראל

חיועץ המשפטי - מפקדת יו"ש